

Jari Kiriloff
otti vanhan
sukunimen
uudelleen

Karjalain Seimo

Juhani Ahon
Juha-romaani
julkaistiin
karjalaksi

Anja ja Kerttu
osallistuivat
Kuusamon
symposiumiin

Karjalaisten valtakunnallinen sanomalehti KARJALA

- Ilmestyy torstaisin
- Kertoo karjalaisista tapahtumista
- Kertoo karjalaisten tunnoista
- Voit osallistua keskusteluun
- Matkakertomukset Karjalaan ym.

Näistä kaikista voit lukea Karjala-lehdestä!

Kestotilaus vain 76/vuosi

Määräaikaistilaus 82/12kk

KARJALA-lehti

Soita tilauksesi 05-5414 600 tai sähköpostilla: tilaukset@karjala-lehti.fi

Rakennusliike RAKENNUSNELIÖ OY

Helsingintie 9 A 1, 24100 SALO
Puh. 02-7317262, telefax 02-7332626

Juuriltaan karjalainen yritys

Karjalan Heimo

Karjalan Sivistysseura ry:n jäsenlehti ja äänenkannattaja

- Kieltä ja kulttuuria vuodesta 1906 -

Seura perustettiin 1906 nimellä Wienan Karjalaisten Liitto. Vuonna 1917 seuran nimeksi tuli Karjalan Sivistysseura ry.

Seuran tarkoituksena on itä- ja rajakarjalaisen kielen ja kulttuurin vaaliminen sekä sivistystyön tekeminen. Seura pyrkii ylläpitämään karjalaista perinnettä ja heimohenkeä sekä lujittamaan karjalaista itsetuntoa.

Karjalan Sivistysseura ry:n jäseneksi pääsee jokainen hyvämaineinen kansalainen. Jäsenmaksuun sisältyy Karjalan Heimo-lehti. Tervetuloa jäseneksi, lehden tilaajaksi ja lukijaksi sekä karjalais-kalevalaisen kulttuurin harrastajaksi.

Lisätietoja seuran toiminnasta www.karjalansivistysseura.fi

TÄSSÄ NUMEROSSA

Kansikuva: Pohjois-Vienna-seuran uutterat Kerttu Nurmela (vas.) ja Anja Suvanto toteuttivat Vienan Karjalasta kertovan näyttelyn Kuusamon Vienna-symposiumin yhteyteen elokuussa.

Aila-Liisa Laurila: Keitä olivat Martiska Karjalainen ja Marina Takalo s. 132

Eino Siuruainen: Vienan Karjala on Euroopan syrjäseutua s. 134

Aila-Liisa Laurila: Oululainen Jari Kiriloff otti sukunsa vanhan nimen s. 136

Sari Heimonen: Venehjärvi juhli pokkojuhlaa s. 138

Alina Tuburova: Graniittilaatat paljastettiin Karjalassa s. 140

Jaakko Salmela: Iljanpäivän praasniekka Vuokkiniemessä s. 141

Aila-Liisa Laurila: Vapriikki julkaisi Karhun vuosi -kirjan s. 143

Leena Joki: Juhani Ahon Juha julkaistiin livviksi s. 144

Heikki Rytkölä: Arhippa Perttusen muisto s. 147

Jukka Akimov: Sodalapsen muistelemizii, osa 4 s. 153

Karjalan Heimo

Vuonna 1906 ilmestyi lehden ensimmäinen näyttenumero nimellä Karjalaisten Pakinoita

Toimitus

Päätoimittaja: Aila-Liisa Laurila
Puhelin 0400 755 907 tai 040 514 3351
Sähköposti:
paatoimittaja@karjalanheimo.fi
Kirjeposti:
Lapinkaari 20 B 23, 33180 Tampere
Internet: www.karjalanheimo.fi

Ulkoasu

Taitto: Peter Bange
Sähköposti: pbange@welho.com

Ilmestyminen

Lehti ilmestyy 6 kertaa vuodessa, kaksoisnumeroina. 91. vuosikerta.

Ilmoitushinnat (1.6.2010-)

Takakansi 490 €, sisäkannet II ja III 450 €, 1/1-s. 430 €, 1/2-s. 300 €, 1/3-s. 235 €, 1/4-s. 185 €, 1/6-s. 140 €, 1/8-s. 115 €

Mediakortti (pdf)

www.karjalanheimo.fi

Ilmoitusaineiston toimitusosoite

paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Lehden tilaaminen ja osoitteenmuutokset

Karjalan Sivistysseura ry
Osoite: Luotsikatu 9 D, 00160 Helsinki
Puhelin: (09) 171 414
Telefax: (09) 278 4765
Sähköposti:
toimisto@karjalansivistysseura.fi
Internet: www.karjalansivistysseura.fi
Toimisto palvelee: ti ja to klo 10-15

Tilaushinta / jäsenmaksu (2010)

Lehden tilaushinta on 35 € / vuosi.
Yhdistyksen jäsenmaksu on 30 € ja lehti sisältyy jäsenetuna jäsenmaksuun.

Pankkiyhteys

Sampo Pankki 800015-61719

Toimitusneuvosto

Senni Timonen, puheenjohtaja
Max Arhippainen, Tapio Hämynen,
Tuula Koski, Pekka Laaksonen,
Aila-Liisa Laurila, sihteeri

Julkaisija

Karjalan Sivistysseura ry
Internet: www.karjalansivistysseura.fi

Painopaikka

Libris Oy

Oikeudet muutoksiin pidätetään.

ISSN 0449-8828

Helsingissä 1. lokakuuta 2010

Uuden ajan kauppaa

Suomen ulkomaankauppa- ja kehitysyhteistyöministeri Paavo Väyrynen vieraili Karjalan tasavallassa syksyn alussa. Väyrynen vei mukanaan lähes 30-henkisen valtuuskunnan, johon kuului liikemiehiä ja valtion sekä kuntien virkamiehiä. Liikemiesvaltuuskunta koostui monien eri teollisuudenalojen johtajista. Mukana oli edustajia energia-, ympäristö-, metalli- ja kuljetusaloilta.

Väyrynen tapasi Karjalan tasavallan tuoreen päämiehen Andrei Nelidovin. Suomalaiset tekivät myös vierailun entiseen suomalaispitäjään, Impilahteen, missä tutustuttiin Stora-Enson sahaan. Suomalaiselta kaupungilta yhä näyttävässä Sortavalassa käyntikohteena oli kalastusvälineitä valmistavan Rapalan tehdas. Paavo Väyrynen oli vierailun aikana hyvin toiveikas yhteistyön kehittämismahdollisuuksista Venäjän Karjalan kanssa. Hän oli toiveikas myös sen suhteen, että tänä syksynä ratkaistaan kysymys, joka turvaisi puukaupan normaalin käymisen Venäjän ja Suomen välillä.

Suomen ulkoministeriön mediakoosteen mukaan Karjalan tasavallan tärkeimmät tiedotusvälineet uutisoivat ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Paavo Väyrysen Karjalan-vierailun tuloksista näkyvästi ja innostuneesti. Vierailua pidettiin mahdollisena uutena alkuna Suomen ja Karjalan tasavallan välisissä taloussuhteissa.

Karjalan tasavallan hallituksen äänenkannattaja Karelija oli valinnut etusivun juttunsa alaotsikoksi tasavallan päämiehen Andrei Nelidovin lauseen: ”Karjalan ja Suomen välistä yhteistyötä on mahdollista kasvattaa moninkertaiseksi.” Jutun pääviestinä oli Nelidovin vankka lupaus tukea ja edistää tasavaltaan tehtäviä suomalaisinvestointeja.

Venäläisten viranomaisten mukaan suomalaisinvestointien osuus on tällä hetkellä noin viidennes eli 20 prosenttia kaikista alueen ulkomaisista investoinneista.

Vierailun puheenaiheet tuntuivat liikkuvan melkoisesti metsäteollisuuden ympärillä. Totuus tosin on, etteivät kaikki ole Venäjällä innostuneita rajuista puunhakkuista. Jotkut ovat suorastaan järkyttyneitä parturoinneista, joita karjalaiskylienkin metsissä on tehty. Näin on esimerkiksi Kinnermäen livviläiskylässä, joka on kylämatkailun lippulaiva koko Karjalassa. Tavallinen matkailija voi sen sijaan panna tyytyväisenä merkille, että ministeri Väyrynen muistutti karjalaisen hallinnon edustajia myös yhteisten ponnistelujen tarpeesta paitsi liiketoimintaympäristön parantamisessa myös rajaliikenteen sujuvoittamisessa ja kaupan esteiden purkamisessa.

Karjalan ja Suomen välisen yhteistyön parantamisessa riittää vielä kovasti tehtävää. Kulttuurin alalla ja ruohonjuuritasolla se jo toimii varsin hyvin, kuten me tiedämme, mutta se ei riitä, eikä se ole tarpeeksi.

AILA-LIISA LAURILA
päätoimittaja

Martiska oli porovaras, M

Otsikolla Vienan puolesta ennen ja nyt pidetty Tie Vienaan -symposium tarjosi runsaasti mielenkiintoista kuunneltavaa elokuun lopussa Kuusamossa. Professorit Lotte Tarkka ja Juha Pentikäinen alustivat tunnetuista karjalaisista henkilöistä Martiska Karjalaisesta ja Marina Takalosta. Karjalan Heimo kertoo tässä kuulemastaan.

Martiska Karjalainen oli värikäs hahmo ja runolaulaja, jonka Elias Lönnrot tapasi viidennellä runonkeruumatkallaan 17. huhtikuuta vuonna 1834 Lonkassa. Vienalaiskylä Lonkka oli Karjalaisen kotipaikka, minne suku oli tullut Vuonnisen kautta Pohjois-Suomesta. Kansanrunouden tutkija, Helsingin yliopiston folkloristiikan professori, filosofian tohtori Lotte Tarkka kiinnostui henkilöstä ja päätti selvittää, mikä mies Karjalainen todella oli.

Painetuista lähteistä kävi ilmi, että Martiska oli luova laulaja ja pystyi sepittämään nopeasti runoa omasta elämästään. Tarkan mukaan omaelämäkerralliset runot ovat harvinaisuuksia, mutta jos näin on, ne ovat hyvin merkittäviä. Martti Haavio kertoo Karjalaisesta teoksestaan Viimeiset runonlaulajat (1943, kolmas painos 1985). Elias Lönnrot on kirjoittanut hänestä Helsingfors Morgonbladissa vuonna 1835 seuraavasti:

”Eikä mieheltä puuttunutkaan sanoja, vahinko vaan, etteivät ne hänellä olleet paremmassa järjestyksessä. Enimmästi hän siirtyi toisesta runosta toiseen, niin että se, minkä häneltä panin muistiin, tosin kelpasi täydentämään ennen keräämiäni, mutta ei tarjonnut mitään täydellisiä runoja. Rommipulloni, jonka sisällystä hän ahkerasti maisteli, kuten sanoi, vahvistaakseen muistiansa, yhä vain sekoitti hänen ajatuksiaan. Tästä huolimatta hän lauloi minulle loppupuolen tätä sekä kaksi seuraavaa päivää. Etenkin viimeisenä päivänä laulaminen sujui huononpuoleisesti. Hänen näet oli vaikea muistaa uusia runoja; sen sijaan hän usein alkoi laulaa samaa, mitä edellisena päivänä olin häneltä kirjaan pannut.”

Martiska oli myös tietäjä. Siihen viittaavat hänen taitamansa loitsut. Ne ovat parannusloitsuja, karjaloitsuja ja metsästysloitsuja, jotka olivat hänen parhaitaan

ja johdonmukaisimpiaan. Tästä on päätelty, ettei Martiskan metsästys rajoittunut naapurin poroihin, vaan hän oli todennäköisesti myös karhun kaataja. Siitä antavat viitteitä hänen karhuvirtensä. Suomen Kansan Vanhojen Runojen sivuilta voi lukea Martiskan laulaman metsästysloitsun säkeet:

*”Kukuta, salo, käkeä,
soita, metsä, kanteletta
lähtiessäni metsälle.”*

Martiska Karjalaisesta löytyy merkintöjä myös erilaisissa virallisissa asiakirjoissa, koska hän oli rikollinen, pahamaineinen rosvo ja porovaras. Lotte Tarkka joutui kuitenkin etsimään kaksi päivää, ennen kuin ensimmäinen maininta löytyi arkistoaineistosta. Löytö oli vankiluettelo, johon oli merkitty Märten Anderson Bogdanoff eli Martiska Karjalainen.

Martiska Karjalaisen syntymä- ja kuolinajoista on ollut vaihtelevia tietoja,

mutta Tarkan mukaan hän syntyi vuonna 1776 Vuonnisen Lonkan kylässä ja kuoli 17.12.1840 Viaporin linnan vankisairaalassa Helsingissä.

Martiskan isällä Vaassilalla oli yhteensä kolme poikaa, Simana, Hilippä ja Martiska, jotka kaikki osasivat lauluja. Martiskaa ja Hilippää pidettiin pohjoisen runoalueen parhaimpiin kuuluvina laulajina, mutta Martiska on veljeksistä ainoa, jonka tiedetään esiintyneen kerääjille.

Veljesten lapset, Martiskan pojat Maksima ja Teppana, Hilipän poika Jehrimä sekä Simanan tytär, Matro, ovat laulaneet myöhemmille kerääjille. Martiskalla oli myös kolmas poika Iivana, jonka tiedetään kunnostautuneen ehkä eniten rosvoliigan toiminnassa.

Vienalaiset teurastivat Suomen puolelta vaeltaneita poroja, koska pitivät niitä enemmänkin metsän riistana kuin kenenkään omaisuutena. Esimerkiksi Hosan ja Piston paliskunnat menettivät näin melkoisen määrän porojaan. Vuonnisen miehet valittivat toisaalta porojen aihe-

Marinan loitsut paransivat

Folkloristiikan professori Lotte Tarkka kiinnostui, mikä mies vankeudessa kuollut runolaulaja Martiska Karjalainen todella oli, ja selvitti taustat.

uttamista vahingoista. Tarkan mukaan porojen varastamista pidettiin Vienassa myös jonkinlaisena miehuuden mittana.

Porovarkaudet yleistyivät erityisesti nälkä- ja tautivuosina 1832-33. Konfliktit saivat valtiollisen luonteen, vaikka tuolloin myös Suomi kuului Venäjään. Yhteiskunnan järjestys oli jo tuolloin Venäjän puolella löyhempi kuin Suomessa. Oulun läänin ja Arkangelin kuvernementin väliset riidat olivat tuohon aikaan tavallisia.

Martiska kumppaneineen oli haastettu monta kertaa käräjille, mutta miehet jättivät menemättä paikalle. Vuonna 1837 Martiska ja Simana saatiin vihdoinkin tuomiolle Hyrynsalmelle ja rankaisu olikin kova: kuolemantuomio ja hautaaminen kirkkomaan ulkopuolelle. Tuomitut vietiin kuitenkin ensin Kajaanin vankilaan, josta he pääsivät myöhemmin pakoon.

Asian käsittely jatkui tuomioistuimis-

sa ja seuraava tuomio oli 40 raipaniskua. Veljekset saatiin kiinni ja vietiin marraskuussa 1837 Viaporin linnan vankilaan. Siellä siis Martiska kuoli runsaan kolmen vuoden kuluttua, eikä kukaan tiedä tarkkaan, minne hänet on haudattu.

Helsingin yliopiston uskontotieteen emeritusprofessori Juha Pentikäinen kertoi Marina Takalosta otsikkonaan Vienras olit vienalainen. Lisäksi Kuusamo-talossa nähtiin pienoiselokuva, jonka Pentikäinen on tehnyt yhdessä ohjaaja Tapio Suomisen kanssa. Elokuvasa Pentikäinen liikkuu paikassa, jossa tapasi Marina Takalon ja kertoo ainoalaatuisesta tuttavuudestaan ja ystävyystään Marina Takalon kanssa.

Pentikäinen pitää oulunkalaista Marina Takaloa yhtenä parhaimmista haltia-perinteen tuntijoista. Takalon mukaan haltijat olivat uskomusolentoja, joiden kohtaamisesta kerrottiin paljon tarinoita 1800-1900-lukujen vaihteen vienalaispitäjässä. Takalon mukaan kaikkialla on haltijoita: metsässä, vedessä ja ilmassa.

Marina Takalo syntyi vuonna 1890 Oulangassa, Vienan Karjalassa, ja kuoli 22. heinäkuuta 1970 Kemissä, mutta hän eli suuren osan elämästään Kuusamossa. Takalo tuli perheensä kanssa Suomeen helmikuussa 1922 pakolaisena ja he asuivat Kuusamossa muun muassa Määttälänvaaralla ja Heikkilässä.

Yksi Marinan tyttärinä, vuonna 1912 syntynyt Stepanie Kemova jäi Neuvostoliiton puolelle, kun raja sulkeutui. Tytär pääsi vihdoinkin vuonna 1989 käymään Suomessa ja äitinsä haudalla Kemissä. Olavi-poika oli kuuntelemassa Pentikäisen esitystä Kuusamo-talossa.

Juha Pentikäinen kertoi, että Marinan isä Iivana vangittiin moneen kertaan, kun hän kulki toistuvasti rajan yli omin lupinensa ennen kuin se sulkeutui lopullisesti.

Pentikäisen mukaan Marina Takalo oli runolaulaja sekä noita, jolla hän tarkoitti

taa parantajaa ja näkijää. Pentikäinen kertoi myös tapauksesta, jossa hän oli loukannut peukalonsa ja Marina Takalo pysäytti verenvuodon loitsuillaan.

Juha Pentikäinen tapasi lukutaidottoman vienankarjalaisen pakolaisen ja runolaulajan Marina Takalon ensimmäisen kerran käydessään nuorena opiskelijana Kuusamossa tutkimusmatkalla vuonna 1960. Tapaamisesta tuli Pentikäisen uraa ajatellen käännteentekevä. Juuri 70 vuotta täyttänyt Takalo esitti Pentikäiselle laajan repertoarin vanhaa laulupeirintettä.

Vuotta ennen Pentikäistä Takalon luona olivat käyneet tunnetut tutkijat Pertti Virtaranta ja Terho Itkonen.

Pentikäinen kiinnostui erityisesti Takalon omaperäisestä maailmankuvasta, jossa oli kalevalaisia ja idän kirkon vanhauskoisuudesta eli staroverioisuudesta periytyviä aineksia. Pentikäisen tarkoituksena oli kirjoittaa aineiston pohjalta väitöskirja, mutta silloisten käsitysten mukaan yhden ihmisen esittämästä aineistosta ei folkloristis-uskontotieteellistä väitöskirjaa voinut tehdä.

Myöhemmin Pentikäinen kirjoitti teoksen Marina Takalon uskonto, josta tuli uskontoantropologisen syvä tutkimuksen klassikko. Lähiaikoina Pentikäiseltä ilmestyy Takalosta uusi kirja, joka kertoo pakolaisnaisen tarinan.

Marina Takalo kävi myös vierailulla Helsingissä ja tapasi tunnettuja yliopistomiehiä. Pentikäisen mukaan Takalo on sanonut, että jos hän olisi kirjanoppinut, hän olisi tähtitieteen professori.

Juha Pentikäisen tytär Katja Hyry on tehnyt väitöskirjansa pakolaisuuden aiheuttamasta perheiden hajoamisista. Hän teki isänsä kanssa vuosina 1989-1993 yhdessä kaikkiaan neljä kenttätyömatkaa Stepanie Kemovan luo, kaksi Kemiin ja kaksi Kiestinkiin.

Myös Stepanie oli hyvä tarinankertoja ja omassa yhteisössään parantaja, johon turvauduttiin sekä eläimien että ihmisten sairastuessa. Hän oli kirjeitse yhteydessä äitiinsä, vaikka hänkin oli luku- ja kirjoitustaidoton. Myös tätä kirjeenvaihtoa julkaistaan lähiaikoina ilmestyvässä kirjassa.

AILA-LIISA LAURILA

Emeritusprofessori Juha Pentikäinen koki käännteentekevän elämysten tavattuaan Marina Takalon vuonna 1960. Kohta ilmestyy uusi kirja Marinan elämästä.

Vienan Karjala – Euroop

Suomen ja Venäjän välisissä suhteissa on aidosti uuden tekemisen aika

Entinen Oulun läänin maaherra Eino Siuruainen oli saanut Tie Vianaan -symposiumissa aiheekseen Suomen ja Vienan Karjalan nykyisen yhteistyön pohtimisen.

- Useimmissa hyvää tarkoittavissa tomissaan suomalaiset unohtavat venäläisyyden, ortodoksisuuden ja muut ominaisuudet, tai eivät edes sisäistä niitä. Viimeaikaisessa työssäni työ- ja elinkeinoministeriön Venäjän taloussuhteiden asiantuntijana olen tämän erityisesti huo-

mannut, hän sanoi.

Vienan Karjala ei ole hänen mukaansa enää harmoninen luonnon ja ihmisen vuorovaikutuksen kokonaisuus. Se ei ole enää kyläjärjestelmä, jota sääteli kylätalous ja laukkukauppa. Se ei ole kyläkolhoosien tai Uhtuan sovhoosin kokonaisuus. Se ei myöskään ole runolaulun perinnettä jatkava lukutaidoton ihmisyhteisö.

- Historian kerrostumien kautta Vienan Karjala on pirstoutuneen mennei-

syyden, nykyisen epävarmuuden ja tulevaisuuden toiveiden mosaiikki, jolla muutoksista huolimatta on kautta historian säilynyt yksi perusominaisuus. Alue on edelleen talouden ja kulttuurin valtavirtoihin nähden perifeerinen osa Venäjää ja Luoteis-Eurooppaa.

- Sisäsyntyiset innovaatiot ovat muuttuneet riippuvuudeksi ulkopuolisesta kehityksestä. Miten Moskova ja Petroskoi käyttävät aluetta ja kuinka ulkopuoliset omistajat sekä investoijat suhtautuvat siellä oleviin talouden edellytyksiin. Kehityksen myötä Vienan Karjala on ajautunut samaan kategoriaan kuin useimmat syrjäiset ihmisyhteisöt kaikkialla maapallolla. Myös vauraan Suomen syrjäseuduilla.

- Alueiden kohtalona on väestön vähentyminen, ikääntyminen ja nuorten hakeutuminen koulutukseen ja työhön

Venäjän ja Suomen välisten asioiden parissa pitkään työskennellyt ja edelleen työskentelevä Eino Siuruainen arvelee, että aito halu Venäjän ja Suomen väliseen yhteistyöhön on edelleenkin rajallista. Siuruainen tutustui näyttelyyn, jonka tuotannosta vastasivat Anja Suvanto ja Kerttu Nurmela Pohjois-Viena-seurasta.

an syrjäseutu

yhteisöjen ulkopuolelle. Organisaatiot ja yhteisöllisyys hajoavat ja useimmat toiminnot sekä palvelurakenteet heikenevät. Vian ongelmana ovat pitkät etäisyydet, teiden huono kunto, sähkön puuttuminen ja heikot tietoliikenneyhteydet.

- Julkisen sektorin merkitys elinkeinoelämässä on suuri, mutta voimavarat erittäin rajalliset. Yksityisen sektorin työpaikkoja ja yrityksiä on vähän ja vajaatyöllisyys yleistä. Väestön vähyyden vuoksi koulutus on haettava kaukaa, eivätkä voimavarat aina riitä kustannusten kattamiseen.

- Tulevaisuuden rakentamisessa tarvitaan aineksia alueen ominaisuuksista, menneisyydestä ja tulevasta mahdollisuuksista. Lähtökohtana on kehittää työtä ja toimeentuloa sekä kasvattaa yhteisöllisyyttä ja vahvaa kulttuuriperustaa

uusissa oloissa. Tulosten aikaansaamisella on kiire.

- Menneisyyden osaajat tarvitaan, nuori sukupolvi on välttämätön toteuttamaan osaamisensa kautta omat haaveet ja halu jäädä alueelle. Pääomia on rajallisesti ja ulkopuolisten apuun ei nykyisellään voida suurestikaan turvata.

- Alue tarvitsee vahvoja, innovatiivisia ja tulevaisuuteen uskovia ihmisiä, jotka menneen historian perustalle pystyvät luomaan kestävää tulevaisuutta. Monet kansainväliset signaalit kertovat perinteen ja innovatiivisten yhteisöjen kehityksen puolesta. Niiden toteuttaminen on myös Vienassa tulevaisuutta. Rajan molemmin puolin tapahtuva yritystoiminnan ja matkailun sekä kulttuurialojen yhteistyö on nyt olennaisen keskeistä.

- Suomalaisten ja venäläisten yhteistyö

onnistuu vain perehtymällä kummankin maan oloihin, kieleen, kulttuuriin, historiaan ja ajatustapoihin. Maiden välillä kautta historian on ollut vaikeita aikoja. Sortokaudet, sosialismi, sota-aika ja suljettu raja katkaisivat fyysisen ja henkisen logistiikan lähes vuosisadaksi.

- Ennakoasenteet ovat useilla vieläkin kielteiset ja aito halu yhteistyöhön on rajallista. Uhittelun asemasta väestöä tulee kannustaa aitoon tutustumiseen, yhteistyöhön ja kansalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia lisääviin tekoihin.

- Välillä on terveellistä istahtaa toisen osapuolen housuihin miettimään, olenko tullut oikein ymmärretyksi ja tekinsinkö asiat niin, jos asuisin rajan toisella puolella. Maantieteestä on tehtävä mahdollisuus, mikä ei itsestään synny.

- Venäläisen sanonnan mukaan samaloituneen kiven alle ei konjakki virtaa! Eli tuloksia ei synny ilman tahtoa, osaamista, vaivannäköä ja työtä. Suomen ja Venäjän välisissä suhteissa nyt on aistosti uuden tekemisen aika.

Aholasta tuli Kiriloff

Karjalaisen suvun perinteiden arvostamisen voi jokainen osoittaa omalla tavallaan

Jari Kiriloff, vastaa keski-ikäinen mies matkapuhelimeensa kävellessään Oulun Rotuaarilla. Se kuulostaa aivan luontevalta, vaikka vielä viime elokuun alkuun asti hänen sukunimensä oli Ahola.

- Ei siitä ole kovin paljon hurraa-huutoja kuulunut, sanoo oululainen Jari Kiriloff nimenmuutoksestaan.

Silti hän itse on erittäin ylpeä siitä, että sai vaihdettua Aholan pois ja otettua Kiriloffin tilalle. Hän rohkeni tehdä sen nyt, kun molemmat vanhemmat ovat siirtyneet jo tuonilmaisiiin. Nimenvaihdosprosessi kesti viisi kuukautta.

Nimiä on suvussa vaihdettu ennenkin, mutta ennen niitä suomalaistettiin. Tuttavapiirin ihmetys johtunee siitä, että pohjoispohjalaisessa ympäristössä venäläisperäistä nimeä oudoksutaan yhä nykyään. Jari Aholalle Kiriloff on oman suvun alkuperäinen nimi, sillä hänen äidinisänsä oli nimeltään Nikita Kiriloff ja kotoisin Pistojärven Suvannosta Vienan Karjalasta.

- Nimi voisi olla myös Terentjeff, sillä papan vaimo oli Tatjana Terentjeff Uhtualta. Täällä Oulussa se tuo kuitenkin liiaksi mieleen muita ihmisiä, jotka eivät ole sukua, Jari sanoo ja viittaa liikemies Jorma Terentjeffiin, joka loi omaisuutensa JOT Automation Groupissa.

Vienan Karjalassa asuessaan Nikita Kiriloff oli taistellut Itävalta-Unkarin rintamalla ja osallistunut sitten Vienan Karjalan kansannousuun. Hän oli syntynyt vuonna 1886, samoin myös mummo. Elämä Vienassa kävi heille liian vaaralliseksi 1920-luvun alun rauhattomina vuosina.

Kiriloffit tulivat pakolaisina Suomeen vuonna 1922, ensin Kuusamoon ja sitten työn perässä Oulunsaloon Varjakan sahalle. Lapsista Helena (Jelena) syntyi vuonna 1921 Pistojärvenissä ja Olga-sisar Oulunsalossa vuonna 1926 sekä Pavel-veli vuonna 1928.

Sitten työtä löytyi Toppilan sahalta ja perhe muutti Oulun Pateniemeen. Se on ollut myös Jari Kiriloffin kotikaupungin-

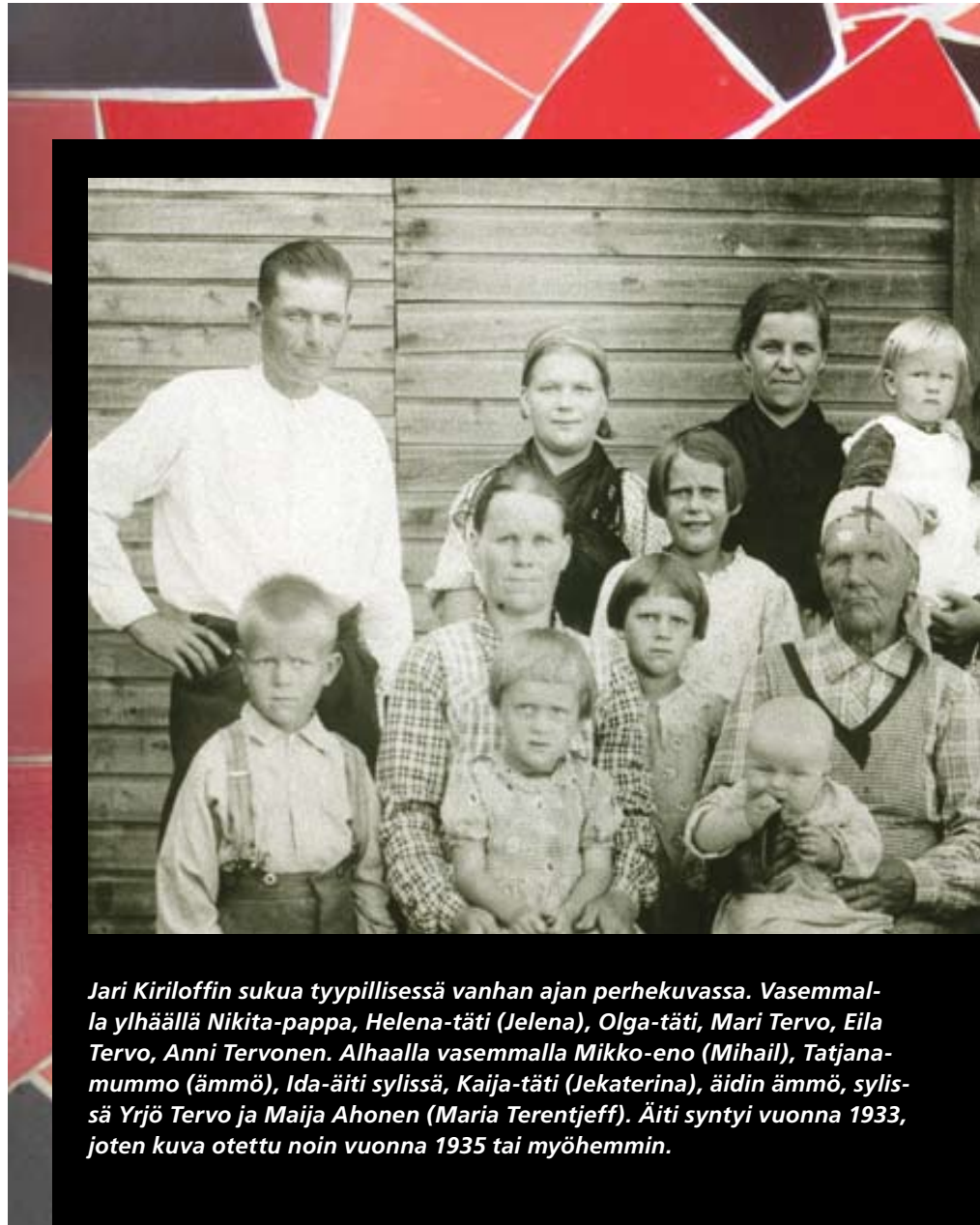
osa näihin päiviin asti. Hänen isovanhempiensa perhe kasvoi edelleen "Patelaan" siirtymisen jälkeen. Jekaterina syntyi vuonna 1929, Jarin äiti Ida vuonna 1933 ja Anna vuonna 1938.

Nimi Kiriloff on kirjattuna Vaasan ortodoksisen seurakunnan kirjoihin, mutta se vaihtui joskus 1920-luvulla Niemeläksi. Aivan tarkkaa tietoa vuodesta ei

Jarilla ole. Nimenvaihdos turvasi muiden oululaisten joukkoon sopeutumisen aikoinaan paremmin kuin Kiriloff.

Jari kertoo, että kun pakolaisille annettiin amnestia, papan sisar Maria meni perheineen takaisin Neuvostoliittoon. Hänellä oli inkeriläinen mies ja lapsi, mutta perhe katosi sittemmin. Siperiasa on sen sijaan ollut elossa sukulaisia ja he ovat vierailleetkin Suomessa 1980-luvun lopussa.

Suomen valtiollinen poliisi Valpo oli käynyt myös Pateniemessä etsimässä pakolaisia, mutta mummo oli pysynyt lujana - hän ei aikonut mistään hinnasta pa-

Jari Kiriloffin sukua tyypillisessä vanhan ajan perhekuvasa. Vasemmalta ylhäällä Nikita-pappa, Helena-täti (Jelena), Olga-täti, Mari Tervo, Eila Tervo, Anni Tervonen. Alhaalla vasemmalla Mikko-eno (Mihail), Tatjanamummo (ämmö), Ida-äiti sylissä, Kaija-täti (Jekaterina), äidin ämmö, sylissä Yrjö Tervo ja Maija Ahonen (Maria Terentjeff). Äiti syntyi vuonna 1933, joten kuva otettu noin vuonna 1935 tai myöhemmin.

lata Venäjälle, ei ainakaan elävänä. Moni pakeni Ruotsiinkin, mutta tämä perhe jäi Suomeen.

Jarin isä oli kotoisin Haapavedeltä ja pari meni naimisiin vuonna 1957. Kari-veli syntyi samana vuonna, Leena-sisko vuonna 1962 ja Jari vuonna 1964. Lapset kastettiin luterilaisiksi isän uskonnon mukaan.

- Olen silti käynyt elämäni aikana enemmän ortodoksisessa kirkossa kuin luterilaisessa. Ortodoksinen usko on minulle tärkeä, Jari sanoo.

Viime aikoina hän on ollut myös vapaaehtoistyössä Valamon luostarissa Heinävedellä. Ensimmäisen kerran hän oli siellä vuonna 2001 ja viimeksi nyt syyskuussa, kun luostari juhli Heinävedellä

toimimisen 70-vuotisjuhlaa. Keittiöitä riittää, mutta Jari toivoo pääsevänsä joskus myös kirkon puolelle. Hän on ollut mukana myös Oulun ortodoksisen kirkon palveluksissa.

Uskonnon vaihtaminen on Kiriloffin mielestä asia, joka pitää harkita tarkkaan. Hän itse vaihtoi vuonna 1998. Hän arvelee, että hetken mielihoitesta tehdyt vaihdokset eivät ehkä kannakaan pitemmän päälle. Hänelle ortodoksisuus on luonnollinen osa elämää, joka kattaa kaiken.

Jari Kiriloffilla ei ole omaa puolisoa eikä lapsia. Hänestä on mukava käydä luostarissa, mutta hän aikoo pysyä siviilielämässä. Jonkinlainen työskentely kirkon parissa kuitenkin kiinnostaa.

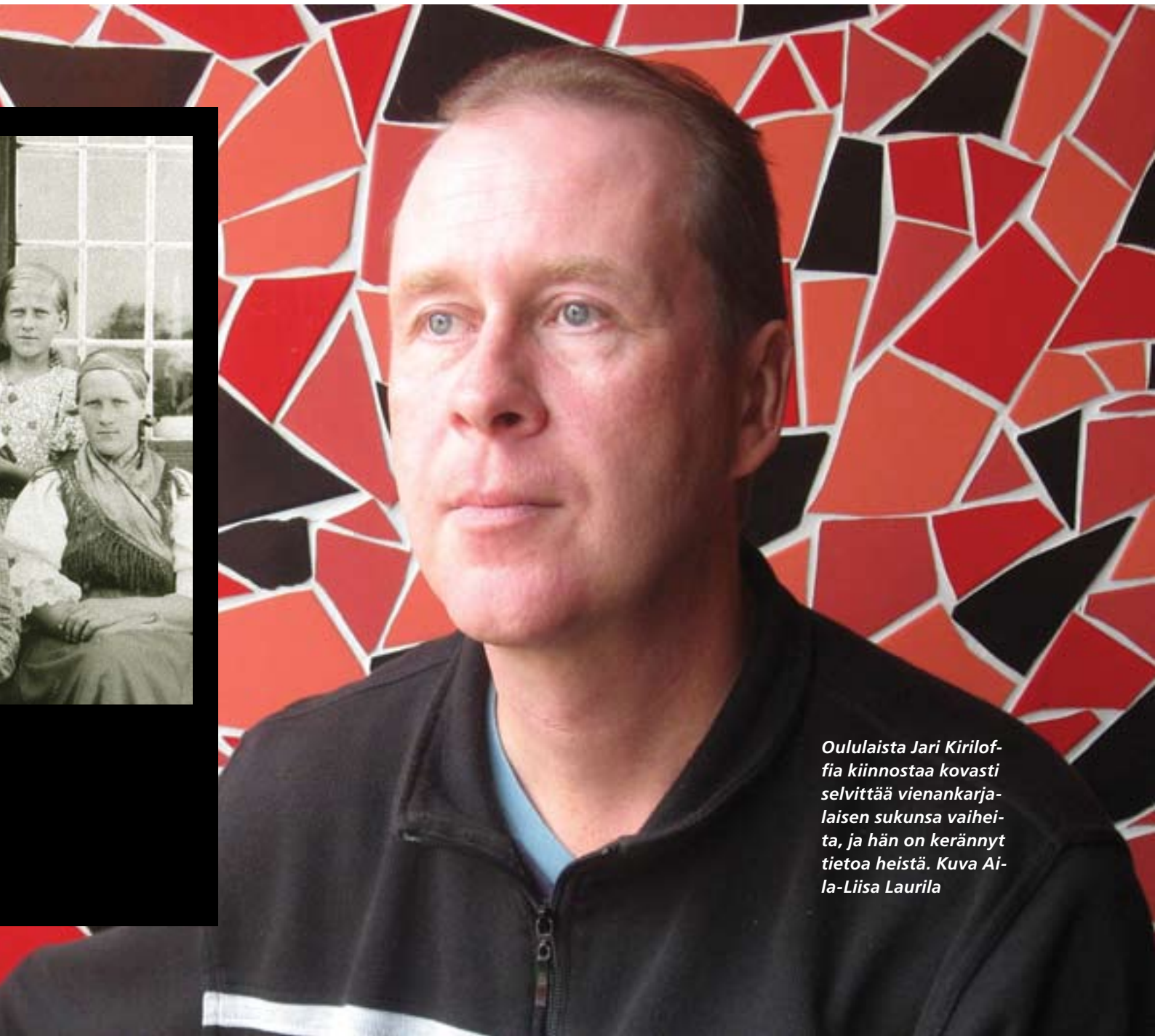
- Olen oppinut siellä kohteliaisuutta ja

noudattamaan sääntöjä.

Jarista saa vaikutelman, että hän on puhelias, avoin ja vilkas, mutta toisaalta tasapainossa itsensä kanssa. Karjalaisiin ominaisuuksikseen hän lukee puheliaisuutensa lisäksi halun pitää huolta läheisistään sekä nopeat tunteiden liikkeet herkkyydestä äkkipikaisuuteen.

Sukunsa entisillä kotipaikoilla Jari Kiriloff kävi Pohjois-Viena -seuran mukana vuonna 2003. Silloin tuli nähtyä muiden muassa Kostamus, Vuokkiniemi, Uhtua, Kiestinki ja Pääjärvi. Karjalaisuus ja siihen kuuluvat tavat ja perinteet ovat hänelle sydämen asioita, mutta hän ei kaipaa jokakesäisiä retkiä itärajan taakse. Solovetskin luostarissa hän haluaisi kuitenkin vielä joskus käydä.

AILA-LIISA LAURILA

Oululaista Jari Kiriloffia kiinnostaa kovasti selvittää vienankarjalaisen sukunsa vaiheita, ja hän on kerännyt tietoa heistä. Kuva Aila-Liisa Laurila

Pokkojuhlan avasi Venehjärven kauniissa rantamaisemissa asuva Santeri Lesonen (oik.). Hän oli nostamassa myös Lesosten sukulippua salkoon. Taustalla kylän kaunis tsasouna.

Piirileikit kuuluvat Pokkojuhlan ohjelmaan Venehjärvellä. Etualalla Vuokkiniemen marttoja.

Venehjärvi juhli pokkojuhlaa jo 18. kerran

Pokkojuhla pidetään aina samana päivänä eli 27. elokuuta, olipa viikonpäivä mikä tahansa. Tänä vuonna 27. elokuuta oli perjantai ja Vienan Karjalan Venehjärvellä pidettiin püssiuhrijuhlat jo 18. kerran. Vuosittainen pokkoughrijuhlan vietto elvytettiin Venehjärvellä uudelleen vuonna 1992.

Püssiuhrijuhla on aikoinaan ollut pakanallinen rituaali, mutta tänä päivänä se ei enää liity pakanallisuuteen, vaan siitä on muodostunut oma venehjärveläinen praasniekka. Pässä kyllä teurastetaan ja keitetään ruoaksi isolla kattilalla

juhlavieraille.

- Hankalaahan se on potkivaa ruokaa syödä, tuumasi pokkojuhlan 1990-luvulla elvyttänyt Santeri Lesonen.

Varsinkin moni naispuolinen ensimmäistä kertaa juhlassa ollut vierasti päs-sin teurastusta, mutta teurastus hoidettiin asiallisesti ja ammattitaitoisesti eläintä kiduttamatta. Tätä toimitusta ei ollut kenenkään pakko katsoa vierestä, vaan samalla aikaa oli muuta ohjelmaa tarjolla.

Venehjärvellä oli juhlavieraita noin satakunta eri puolilta Karjalaa sekä Suo-

mesta. Juhlassa oli myös historiallisesti mielenkiintoinen porukka, nimittäin Huovisten runolaulajasukuun kuuluvia oli tullut Lesosten kanssa Suomesta yhteisellä linja-autokyydillä. Näin kaksi kuuluisaa runolaulajasukua kohtasivat esi-isiensä ja -äitiensä mailla. Huovisten esiäiti on Toarie Lesonen.

Ensikesänä on tarkoitus, että Lesoset puolestaan vierailevat heinäkuun toisen viikonlopun aikana Huovisten sukujuhlissa Kuivajärvellä.

Osa vieraista oli ensimmäistä kertaa juhlassa ja sai varmasti mieleenpainu-

via kokemuksia. Juhlan avasi puheellaan Santeri Lesonen. Kostamuksen kunnanjohtaja toi omat terveisensä paikalla oleville vieraille. Myös Sukuseura Lesonen ry:n puheenjohtajalle, joka tällä hetkellä on allekirjoittanut, annettiin suunvuoro juhlan alussa. Lesosten sukulippu nostettiin myös juhlan alussa salkoon. Lisäksi vietettiin hiljainen hetki tuonilmaisiin siirtyneelle vuokkiniemeläiselle Santra Remsujevalle. Hänkin on sukujuuriltaan Lesonen.

Miehille arvottiin juhlassa omat tehtävät. Yhdelle sattui pääsikeiton valmistaminen, toiselle runolaulanta ja seuraavalle kipinämikron tehtävät jne. Jokainen tehtävän saanut hoiti erinomaisesti hommansa.

Vuokkiniemen Martat esittivät monipuolista ohjelmaa – laulua, joikua, piirileikkejä, komiikkaa jne. Myös yleisö sai osallistua juhlan esityksiin kertomalla vitsejä ja laulamalla yleisölle. Paikalla oli myös 15-vuotias Laila Lesonen, joka esitti juhlassa viulunsoittoa ja laulua. Ohjelmaa oli todella runsaasti ja esiintyjät taitavia. Ruokaa ja tarjottavaa oli yllin kyllin eikä kenellekään varmasti jäänyt nälkä kurnimaan vatsassa. Perinteisesti pääsikeittoa eivät naiset maistele, se kuuluu miesten etuoikeuksiin. Naisille oli kyllä sitten muita herkkuja kuten mm. juuri savustettuja muikkuja perunoiden ja suolakurkkujen kera.

Olipa sana pokkojuhlasta kiirinyt myös Kainuuseen Suomen puolelle. Sieltä nimittäin oli juhlaa edeltävinä päivinä tullut kaksi karjalan karhukoiraakin selkosia pitkin Venehjärveen. Nämä laitomat rajanylittäjät haettiin sitten tulivirkailijoiden toimesta pois juhlan loputtua. Kun palasimme Suomeen lauantaina iltapäivällä, niin tapasimme nämä jo tutuksi tulleet pokkojuhlavieraat rajalla Suomen puolella. Koirat odottivat suomalaista isäntäänsä hakemaan karkulaisia kotiin. Näin sai sekin starina onnellisen lopun.

Lopuksi vielä ajatus Vienan Karjalasta Ilmari Kiannon sanoin: ”Ne eivät varsin valehtele, jotka väittävät, että Vienan Karjala on sellainen paikka, johon ei kansana kylläänny. Ken siellä on kerran käynyt, käväisee kerran toisenkin, ja kolmata kosketusta seuraa neljäs...”

Tämä ainakin pitää paikkaansa allekirjoittaneen kohdalla. Kolmatta matkaamme jo suunnittelemme.

SARI HEIMONEN

Sukuseura Lesonen ry
puheenjohtaja, Muhos

Jelaginit muistavat kantaisiä

Jelagin-suvun jälkeläiset Suomesta, Tunkualta ja Lusmavaarasta kokoontuivat yhteen.

Lusmavaara on entinen kylä entisessä Tunkuan piirissä. Kylä lakkautettiin 1940-luvulla, sodan jälkeen paikallisia ihmisiä ei enää päästetty sinne asumaan.

Jo koulussa minä olin kiinnostunut äitini Jelagin-suvun historiasta. Silloin saimme Arkangelin arkistosta seuraavat tiedot: Kemin piirikunnan Tunkuan pitäjän vuosien 1793 ja 1855 hengellisten kirjojen mukaan vuonna 1793 Lusmavaarassa asui kolme perhettä: Vasili Dmitrijevitš (Jelaginien kantaisä), Fjodor Dmitrijevitš (Vasilin veli) ja Aleksei Vasiljevitš. Vuoteen 1849 asti sukunimiä ei merkitty hengellisiin kirjoihin.

Näin saimme tietää, että 1700-luvun alussa meidän kantaisämme veljensä ja

ystävänsä kanssa pysähtyivät kauniissa paikassa – Tunkuan joen alussa. Juuri näin alkoi Lusmavaaran kylän historia, joka jatkui 1940-luvulle asti. Jos vuonna 1793 kylässä oli kolme taloa – perhettä, niin vuonna 1896 siellä oli jo 9 pihaa.

Jelagin-sukunimen lisäksi tulivat Tolujevit ja Zaikovit. Vähän myöhemmin tänne muuttivat myös Jegorovit, Skulinit ja Stepanovit. Juuri nämä sukunimet on kirjoitettu graniittikiveen, jonka Tunkualla ja Suomessa asuvien Jelaginien jälkeläiset pystyttivät tämän vuoden heinäkuussa kumarrusristin kanssa keskelle entistä Lusmavaaran autiota kylää.

ALINA TŠUBUROVA
Tunkua – Petroskoi

*Belomorskin kaupungista tullut pappi Sergei vihki muistopaikan ja kolme vuotta sitten avatun Tunkuan kyläntalon ja sisällä olevan museon.
Alina Tšuburova, Seija Jalagin (Oulu),
Olga Razina (Moskova)*

Graniittilaatat ammuttujen karjalaisten muistoksi

Sandarmoh-memoriaalihautausmaalla Venäjän Karjalassa Karhumäen piirissä pidettiin kumarrusristin avajaiset 5. elokuuta. Risti on omistettu karjalaisille, jotka ammuttiin Stalinin vainojen aikana 1930-luvulla. Sandarmoh on Stalinin vainojen uhrien teloitus- ja hautapaikka, joka sijaitsee Karhumäen ja Povensan välisen maantien varrella 19 kilometrin päässä Karhumäestä.

Samana päivänä karjalaisessa Tunkuan kylässä pidettiin memoriaalin avajaiset ja sen vihkiminen. Memoriaali on omistettu kylän ja entisen Tunkuan piirin asukkaille, jotka joutuivat kärsimään Stalinin politiikasta 1920–30-luvuilla. Kahteen graniittilaattaan on kirjoitettu kylien nimet, joista monia ei enää edes löydy kartasta: Koivuniemi, Kevättämäjärvi, Kellävaara, Uskela...

Vähän aikaa sitten Belomorskin piirin paikallisen Belomorskaja tribuna -lehden toimittajat kävivät Lehdon kylässä. Yhden 90-vuotiaan kyläläisen sanat tekivät lähtemättömän vaikutuksen. "Silloin",

kertoi hän, "kylässä paistettiin piirakoita joka päivä, koska tiesivät, että milloin vaan voivat tulla ihmiset sotilaspuvuissa ja ottaa perheestä isän, veljen, pojan tai äidin vangiksi. Siksi emännät paistoivat piirakoita, että olisi mitä antaa omaisille evääksi matkalle."

Karjalan muistoluettelo -kirjassa on paljon entisen Tunkuan piirin karjalaisen nimiä. Koivuniemen kylän asukkaita olivat traktoristi Afanasi Jevsejev, metsuri Ivan Jevsejev, Marija Evstratova – pidätettyä ollessaan hän täytti 66 vuotta ja hänet oli ammuttu Karhumäessä, Sandarmohissa – kolhoosilainen Ivan Shelin ja muita. Tunkualaisia olivat 25-vuotias Marija Artemjeva, Marija Zaikova, Anastasija Nikonova, kolhoosin johtaja Ivan Mironov, kolhoosilainen Semjon Turibarin, metsuri Ivan Tsyvakin...

Belomorskin kaupungista tullut pappi Sergei vihki muistopaikan ja kolme vuotta sitten avatun Tunkuan kyläntalon ja sisällä olevan museon.

- Kyläntalossa on mahtava museo.

Siellä on paljon esineitä, jotka kertovat meille historiasta ja perinteistä. Mutta erikoisen siitä tekevät Tunkuan piirin asukkaiden valokuvat, jotka museon hoitajat ovat keränneet, sanoi pappi Sergei.

Tunkualaiset pystyttivät memoriaalilaatat kyläntalon viereen. Aloitteentekijänä tässä asiassa on ollut Tunkualla syntynyt, kasvanut ja koko elämänsä elänyt Anastasija Tšuburova. Kyläläiset kannattivat häntä ja ovat valmiita tulemaan avuksi Anastasijan ideoiden toteuttamisessa, kun ne koskevat Tunkuan kylän kehittämiseen. Sellaisia ovat olleet busipysäkin maalaaminen, alueen puhdistaminen sekä juhlan ja kyläkokouksen järjestäminen. Graniittilaattojen valmistamista on tukenut myös Karjalan tasavallan Trias-nuorisojärjestö Petroskoista.

ALINA TŠUBUROVA
TATJANA TITOVA
Tunkua - Petroskoi - Belomorsk

Iljanpäivän praasniekka herätti turistin ajatukset

”Ylen hyvänä piettiin. Muikkupiiraita pop-sittiin. Joka ehtoo kyllys oltiin. Ei ollut vi-lua vesi.”

Vuokkiniemen ikimuistoisen reissun paluumatkalla sain pyynnön kirjoittaa oman näkemykseni tältä matkalta, ensikertalaisen silmin ja korvin nähtynä ja kuultuna. Tämä juttu on tavallisen ihmisen ja turistin näkemys. Se anteeksi annettakoon.

Kajaanista lähdetessä koetin valmentaa itseäni henkisesti Karjalan maineikkaiden laulumaiden maisemiin ja tunnelmaan. Kostamuksessa tämä henkinen valmentautumiseni kuitenkin katkesi rajusti. Kilometri toisensa jälkeen on vasemmalla Kostamuksen kaivoksen valtaisa jätevuori kaikessa karneudessaan keskellä karjalaista vaaramaisemaa.

Siinä on kontrastia kerrakseen, miten luonto saa taipua ihmisen tahdon alla niin sanotun hyvinvoinnin loppumattomassa tavoittelussa. Siinä ei paina ihmisen sielun kauneuden tarpeet tai vihreästi ajattelevan piiperrykset. Hyötynäkökohdat ratkaisevat.

Se on toki tuonut alueelle työtä ja leipää, parempaa asumista ja niin sanottua hyvinvointia. Varjopuolena on, että ihmisten ja asutuksen keskittyminen imee laajasti ympäristöstä nuoren ja koulutetun ”raatajarahvaan”. Sen sai nähdä ja lukea Annikki Lipposen laatimasta erinomaisesta pitäjähistoriasta. Kaikkea sitä ihminen kerkiää, kun on tarmoa. Tämän verran saanee oman kylän tyttöä kehua.

Kaikille muille tämä matka tuntui olevan perinnetmatka, ja useilla vastassa olivat sukulaiset. Majatalomme emäntä Valentina ja muut vastaanottajat tervehtivät ja halusivat kaikkia tulijoita yhtä sydämellisesti. Se oli liikuttavan lämmin ensi kosketus Vuokkiniemeen. Karjalan kieli palasi monen tulijankin mieleen, ja

sitä haastamista oli ilo kuunnella.

Suomen heimojen välillä on suuria eroja, kun tullaan idästä länteen. Karjalaiset ja savolaiset ovat rikkaimpia elämän tulkinnoissa ja tavoissa. Mitä enemmän länteen mennään, sitä pidättyväisempiä me olemme. Mietin siinä, että meissä tämän päivän ihmisissä on aitoutta saman verran kuin muoviympäriässä.

Useimmille suomalaisille Vienan Karjala on tuttu Kalevalasta, laukkukauppiastarinoista ja I. K. Inhan valokuvista. Vuokkiniemi on saanut runsaan osan suomalaisessa kirjallisuudessa ja valokuvissa. Vielä tänäkin päivänä Vuokkiniemen kylämaisema Kuittijärven rannalla on hätkähdyttävä.

Kun aamuvaihaisella kuuntelin kylän hiljaisuutta ja rauhaa, kuului eri puolilta kylää vain kukonlaulu sieltä täältä. Kylä kuvaannollisesti uinui vielä. Aamuinen kävelyretki Valentinan pihalta venerantaan, kirkon ohi kyläkaupalle ja harjun päältä takaisin oli ajatuksia herättävä.

Miten käy näille Karjalaa symboloiville vanhoille rakennuksille, kun omistusoikeus ja kapitalismi tulevaisuudessa rynnivät? Säilytetäänkö perinteinen rakennustyyli ja maisema. Vesihuolto toimii kahdesti viikossa. Kunnallista palveluhuoltoa kuvaavat vesitonkat talojen

pihassa. Jätehuoltoa varten on rakennettu korkeat laiturit ja niiden päällä tynnyrit, joihin asukkaat voivat viedä kiinteistöjätteensä. Venäjällä kaikki kuitenkin hoituu, vakuutettiin minulle. Omalla tavallaan.

Kyläkaupan edessä seisoi miliisin auto ja muutama nuori mies, joita miliisit näyttivät etsineen. Syykin selvisi. Pojat olivat ajaneet autoa humalassa, ja heitä oltiin viemässä Kostamuksen putkaan. Rauhallisesti siinä tupakoitiin ennen lähtöä. Kaupan edessä puolialastomana nukkunut nuorimies sai jäädä jatkamaan humalauntaan.

Tienvarresta vinkattiin juttelemaan. Kaksi keski-ikäistä miestä nautiskeli tuota Venäjän tunnetuinta ainetta, vodkaa. Toinen oli käynyt aamulla poimimassa puoli sankoa mustikoita. Niitä oltiin myymässä kauppaan. Kilohinta oli 75 ruplaa, noin 2 euroa. Pian se vaihtui vodkapullokseksi, ja siitä olisi riittänyt minullekin. Miehet olivat eläkkeellä tai työttömiä. Vastaukset kyselyyn olivat kovin ironisia. Ei kiinnostanut enää mikään eikä tulevaisuutta pohdittu. Päivän vodka-annos oli keskeisin asia. Juuri tällaiset miehet ovat nykyisenkin Venäjän suuri tragedia. Miehet kuolevat nuorina. Ei ole toivoa.

Harjun eli tsärkän päältä kulki ihana

Kaikille tämä tuntui olevan perinnematka

polku. Kuittijärven viileä ilmavirta heli, ja maisema oli unohtumaton. Tsärkän rinteessä olivat vielä näkyvissä sodan-aikaiset juoksuhaudat. Mieleen tulivat kuulemani kertomukset, kuinka tällä harjulla on katkerasti taisteltu aatteen ja kotiseudun puolesta. Vallankumouksen jälkeen taistelivat Neuvostoliiton punaiset ja valkoiset, Suomen vapaaehtoiset valkoiset ja punaiset ja englantilaiset omine etupyrkimyksineen. Se on ollut katkeraa taistelua. Osa asukkaista pakeni Suomeen tai ympäröiviin metsiin ja palasi takaisin olojen rauhoittuessa. Tälle harjulle valui satojen nuorukaisten veri. He taistelivat aatteittensa puolesta jokainen, veli veljeä, naapuri naapuria tai puna-armeijaa vastaan.

“Onko Vuokkiniemellä tulevaisuutta? Ka puitto ei ole. Tämmöni on kylä. Kansallispuisto, turismi, nyt rupesi kylätalo toimimah. Rupiemma ruatamah ta elämäh.”

(Kyläemäntä Lilja Veselova, Vuokkiniemen kylätalon vihkiäisten haastattelussa, Vienan Karjala n:o 4/25. tuisku-kuuta 2009)

Kostamuksesta Vuokkiniemeen ja

Uhtualle kulkevan tien parannus on hanke, jonka toteutumista hartaasti toivotaan. Siihen tarvittaisiin Ikean ja myös suomalaisten yritysten tukea. Tien parantaminen toisi varmasti lisää turisteja, sillä matka ei ole pitkä, vaan kivinen.

Säilyvätkö paikallinen kulttuuri ja suomalais-vuokkiniemeläiset suhteet? Olikohan avustustoiminta Vuokkiniemelle lähtenyt ulkopuolisten omista toiveista? Tästä saattavat olla esimerkkejä Vuokkiniemen kirkko, Venehjärven tsasouna ja kirkkovene. Oliko motiivina oman kristillisyyden korostaminen?

Käytännön kristillisyyttä ja todellista auttamistahtoa kuvaa tällä hetkellä Vuokkiniemi-seuran toiminta. Tämän vuoden praasniekassa parikymmentä koululaista ja nuorta sai kannustavan stipendin ja kylätalo kipeästi kaipaamansa jääkaapin. Seuran vuosien takainen aikaansaannos, vanhustentalo, sai tänä vuonna ruohonleikkurin.

Vuokkiniemi-seuran toiminta ja vuotuiset praasniekkamatkat ovat varmasti tärkeitä. Ilahduttavaa oli nuorten Enni ja Topi Juntusen mukanaolo matkalla.

Santeri Lesosen puheenvuorosta sai vakuutuksen siitä, että Vuokkiniemellä ja Venehjärvellä on mahdollisuus kehit-

Tämä joukko teki tällä kertaa yhteisen bussimatkan Vuokkiniemen praasniekkaan.

tyä omista lähtökohdistaan omia rikkaita perinteitä säilyttäen. Ei niin että uuden tien mahdollisesti valmistuttua vierailisimme muutaman vuoden kuluttua Vuokkiniemessä kansainvälisessä viiden tähden hotellissa hälisevän turistilau- man keskellä emmekä erottaisi, olemme-ko Helsingissä vai Vuokkiniemellä.

Luen ainakin nyt Kalevalaa ja uskon syvällisemmin kuin kansakouluaikana. Sain olla mukana hienojen ihmisen joukossa ja luottamukseni ihmisyyteen vahvistui kaiken tämän arkielämän keskellä. Muistan teitä ja olette tulleet uniini. Kiitos matkasta.

Mummoni sanoi elämän eväiksi: Olkaa ahkeria, pelätkää Jumalaa ja pysykää rikkaiden kanssa hyvissä väleissä. Sen vuoksi yritin matkalla parhaani ja kätelin Vuonnisen rikkaita Bogdanoffeja.

JAAKKO SALMELA

Kontio, korpien myyttinen kuningas

Tampereen museokeskuksessa on vielä ensi vuodenvaihteen juhlapäivien aikaan asti esillä hieno näyttely Karhun vuosi, joka nimensä mukaisesti

kertoo metsän kuninkaan vuodesta. Saman rytmin mukaanhan ennen muinoin myös ihmiset Suomessa elivät.

Nykyään ei enää talviunia pahemmin vedellä, paitsi tietenkin karhut! Ihmiset elävät kiireistä elämäänsä ja unohtavat helposti kaikki menneiden aikojen viisaudet. Joskus niitäkin on kuitenkin hyvä palauttaa mieleensä. Karhujen myyttiseen maailmaan voi näyttelyn lisäksi perehtyä upeaa näyttelyyn liittyvää kirjaa lukien.

Karjalaisille karhu on erityisen läheinen jo sen vuoksi, että kontio on alueen vaakunaeläin. Karjalassa karhuista kerrottiin myös satuja ja tarinoita sekä luettiin loitsuja ja laulettiin lauluja. Niitä myös metsästettiin, ja karhun kaataja oli aina väistämättä yhteisön sankari.

Karhun vuosi -kirjan ensimmäisessä osassa mennään talvesta syksyyn ja sen jälkeen uuteen talveen. Siinä eletään karhun elämää poikasen syntymästä metsän kuninkaan rituaaliseen kaatoon ja peijaisiin.

Toinen osa koostuu eri alojen karhuasiantuntijoiden artikkeleista. Kaikkia kirjoittajia yhdistää karhun ja ihmisen erityislaatuisen suhteen pohdinta. Siinä missä teoksen ensimmäinen osa on hiukan puuduttavaa luettavaa herää teksti eloon toisessa osassa.

Alun raskaus johtuu pääosin siitä, että se on kirjoitettu passiivimuotoon. Tiedättehän museoiden seinätauluihin kirjoitetut lauseet: ne ovat yleistäviä, vahvaa tietoa sisältäviä ja opettavia. Niiden informaatioarvo on valtavan suuri – niin tietenkin pitää ollakin – mutta myöntäkää pois: kukaan ei jaksaa museokäynnillään lukea niitä alusta loppuun.

Kirja antaa nyt mahdollisuuden palata teksteihin uudelleen, lukea niitä palakerrallaan ja sulatella tietoa vähitellen.

Toisen osan helmi on valokuvaaja Antti Leinosen tarina työstään. Antti Leino-

nen on vuonna 1951 Kajaanissa syntynyt ja nykyisin Kuhmossa asuva luontokuvaaja, joka elää luonnossa ja luonnon ehdoilla. Kamerallaan hän on tallentanut pääasiassa Kuhmon saloilla kymmeniä tuhansia kuvia eri kohteista.

Parhaat otokset ovat moneen kertaan maailmalla palkittuja. Myös Karhun vuosi -kirjan runsas kuvitus esittelee Antti Leinosen loistavia karhukuvia. Karhuostosten lisäksi Leinonen on saanut kiitosta mm käpytikasta ja ahmasta ottamistään kuvista.

Ensimmäiset karhukuvat Leinonen tallensi filmille huhti – toukokuussa 1986. Sitä ennen hän kuvasi enimmäkseen lintujen elämää. Karhun vuosi -kirjassa hän kertoo kiinnostavasti työnsä ja siihen liittyvien ilmiöiden muutoksesta muuttaman vuosikymmenen aikana.

Karhu on Karjalan tunnus ja vaakunaeläin.

Karjalan Heimon lukijoille kiinnostavinta antia on kuitenkin emeritusprofessori Juha Pentikäisen osuus, vaikka se on selvästi lukijaa haastavampaa kuin vaikkapa valokuvaaja Leinosen osuus. Karhuprofessoriksikin tituleerattu Pentikäinen ei kerro teoksessa suoranaisesti karhun elämästä. Hän kertoo Marina Takalosta, runolaulajasta ja tietäjistä, josta on juttua myös toisaalla tässä lehdessä.

Pentikäinen on viime vuosina ollut mukana suunnittelemassa myös muita näyttelyitä, kuten Vapriikissa ollut samaan näyttelyä vuonna 1998. Pentikäinen lienee ensimmäinen tutkija, joka on kiinnittänyt huomiota Elias Lönnroten mytologian harrastukseen Kalevalan taustana.

Pentikäisen osuus Karhun vuosi -kirjasta on tosin vain kymmenen sivun verran kaikkiaan lähes satasivuisessa opuksessa. Osuus ei kuitenkaan tarkastele karhua ulkopuolisena tarkkailijana, vaan Marina Takalon perimätietonaan kuljetamat loitsut eli luvut vievät lukijan kaas historialliseen maailmaan. Aikaan, jolloin iltapuhteilla kerrotut tarinat inhimillistivät metsänkuninkaan kaveriksi, jota ihmiset – usein myös toiset eläimet – yrittivät huijata kaikin keinoin.

Kirjaan on tallennettu Marina Takalon Pentikäiselle kertomaa kulttuuriperintöä sanasta sanaan sellaisena, kun Pentikäinen niitä tallensi jo vuonna 1960. Pisin on satu isästä ja äidistä, joilla oli kolme tyttöä. Arvaatte, että tytöt joutuivat kaveriksi karhulle. Karhu on koettu fyysisesti ylivoimaiseksi ja pelottavaksi ja siksi sitä kunnioitetaan, mutta aina sen älyn lahjoja on pyritty väheksymään. Niin on tässäkin.

Karhu todellakin on niin merkittävä osa suomalaista kulttuuria, että kokonainen näyttely ja sitä täydentävä kirja ovat paikallaan. Runsaan kuvituksensa vuoksi teos toimii myös selailukirjana, joka antaa jokaisella katselukerralla jotakin uutta. Aika harvallaan meistä on mahdollisuus nähdä karhuja muualla kuin eläintarhassa, vakka kontiot ovat nykyään välillä city-karhuja, jotka vierailevat suurissakin asutuskeskuksissa.

AILA-LIISA LAURILA

*Karhun vuosi, toimittanut
Marjo Meriluoto-Jaakkola
Tampereen museoiden julkaisuja
109, Tampere 2010
Kangasselkäinen, 192 sivua
Hinta 35 euroa (museokeskus
Vapriikki)*

*Karhun vuosi -näyttely Vapriikissa Tampereella
Avoimna 9.1.2011 asti, ti-su klo 10–18,
Tampellan alue*

Livvinkielinen Juha

Käännöskirjallisuuden merkkitapaus

Juhani Ahon Juha-romaanin livvinkielinen käännös pääsi viimein innokkaiden lukijoiden käsiin. Kirjailijan syntymästä tulee kuluneeksi ensi vuonna 150 vuotta.

Karjalankielisen Juhan julkistamistilaisuus järjestettiin Suomen ortodoksisen kirkollishallituksen arvokkaissa, mutta viihtyisissä tiloissa Liisankadulla Helsingissä 14. syyskuuta. Paikalla olisi voinut olla enemmän mediaväkeä, mutta osallistujien vähyys mahdollisti joukon kerääntymisen saman pöydän ääreen ja teki tilaisuudesta kotoisan.

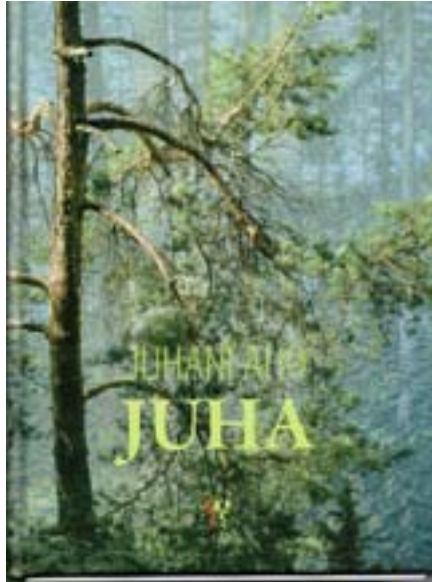
Aluksi kirjan kääntäjä, petroskoilainen kielentutkija ja livvin kirjakielen kehittäjä Ljudmila Markianova piti puheen, jossa hän käsitteli karjalankielistä käännöskirjallisuutta Venäjän Karjalassa (puhe julkaistaan ohessa). Hän kertoi, että 1980-luvulla nousi uusi kirjoittajapolvi, joka on tuottanut niin proosaa, lyriikkaa kuin näytelmiäkin livvin kielellä. Henkilökohtaisesti Markianovaa luovaan käännöstyöhön houkuttelee muun muassa Juhani Ahon mehevä kieli.

Markianovan mukaan se, että karjalan kieli tuli viime vuonna asetuksella tunnustetuksi vähemmistökielenä Suomessa, vaikuttaa karjalan kielen asemaan myös Venäjällä esimerkiksi käännöskirjallisuuden lisääntymisenä. Puheensa päätteeksi kääntäjä liikuttui kyyneliin kertoessaan valtakunnan rajat ylittäviä yhteisistä ponnistuksista kauniin, ilmaisuvoimaisen karjalamme elvyttämissiksi.

Karjala Kielen Seuran sihteeri Pertti Lampi nosti esiin keskustelun siitä, millaisia kaunokirjallisia teoksia kannattaisi kääntää karjalaksi lähitulevaisuudessa. Tärkeinä pidettiin sekä suomalaisen että maailmankirjallisuuden klassikoita, samoin nykykirjallisuutta.

Karjalan Kielen Seuran puheenjohtaja, Arkkipiispa Leo esitti Seitsemän veljeksien kääntämistä, ja keskustelussa vilahdivat myös Sofi Oksasen Puhdistus sekä muutamat suomen ja venäjänkieliset lastenkirjat. Lampi totesi, että seuran julkaisuun suunnitelmien on otettava myös erilaiset oppikirjat sekä koulu että kotiopetusta varten.

Tilaisuudessa keskusteltiin vilkkaas-

ti karjalan kielimuodoista ja kirjakielistä sekä niiden tunnetuksi tekemisestä. Kahvipöydän ääressä vallitsi aito karjalainen tunnelma: jokainen paikallaolija käytti ääntään aktiivisesti. Lopuksi Pertti Lampi toivotti onnea Ljudmila Markianovalle ja taittaja Tuovi Laineelle onnistuneesta työstä.

Juhan alkulehdellä kiitetään Kauppa-huone Laakkonen Oy:tä julkaisutuesta. Olisi kohtuullista, että karjalan kielen ja karjalaisen kulttuurin viljely saisi vastaisuudessa huomattavasti nykyistä runsaammin myös julkista tukea.

LEENA JOKI

Tverinkarjalaisten ystävät ry / Kotimaisten kielten tutkimuskeskus

Seuraavaksi tu

Karjalan Kielen Seura haluaa tutustuttaa uudet suomen- ja venäjänkarjalaiset lukijat Juhaan. Siksi se julkaisi Juhani Ahon Juha-romaanin karjalaksi syyskuun puolivälissä.

Juhani Aho (1861-1921) oli 1900-luvun alussa Suomen luetuin kirjailija. Seuran arvion mukaan sen, joka haluaa oppia tuntemaan ja ymmärtämään suomalaista kulttuuria, on hyvä lukea Juhaa ja muitakin hänen teoksiaan.

Teoksen on kääntänyt nykyaikaisen aunuksenkarjalan kirjakielen luoja Ljudmila Markianova. Kansikuvan on suunnitellut ja taiton on tehnyt Tuovi Laine. Seuraavassa puhe, jonka Markianova piti teoksen julkistamistilaisuudessa.

Karjalan kielen kehitystilanne ei aina ollut Neuvostoliiton ja Venäjän Karjalassa suotuisaa. Mutta ajat muuttuvat ja nyt kouluissa opetetaan karjalan kieltä. Karjalan saaminen kouluihin on ollut pitkän uurastuksen ja kovan työn takana.

Yliopiston tasolla on valmistunut kokonainen joukko karjalan kielen opettajia. Nykyään karjalan kieltä opetetaan Petroskoissa, Aunuksessa sekä muuamassa Karjalan tasavallan kyläkoulussa.

On sanottava, että viime vuosien aikana Venäjän puolella on syntynyt omaperäistäkin karjalankielistä kirjallisuutta, mikä luo pohjan kansallisen identiteetin säilymiselle ja on itse asiassa karjalaisen kulttuurimme yksi elinehdoista.

Karjalankielisen kirjallisuuden ja kirjakielen kehityksessä viime vuosisadalla on selkeästi erotettavissa muutama ajanjakso: vuosina 1917-1938 kieli kehittyi latinalaisen aakkoston pohjalta. Seuraavalla jaksolla vuosina 1938-1940 on ollut yrityksiä luoda yhtenäinen kirjakieli käyttäen kyrillistä aakkostoa, mikä ei onnistunut. Sen jälkeen eli vuosina 1940-1970 karjalankieliset kirjailijat käyttivät lähes poikkeuksetta suomen kieltä.

Alkaen 1980-luvulta yhtä aikaa karjalan kielen elvyttämisprosessin kanssa alkaa karjalaisen kaunokirjallisuuden olemassaolossa uusi vaihe, jolloin nousee uusi sukupolvi karjalankielisiä tekijöitä. Kaikista merkittävin osa ilmestyneistä teoksista - niin proosasta ja runoudesta aikuisille kuin lastenkirjoista - on tehty

Uudessa käännöksessä Juhani Ahon Lastuista

livvin murteella, mikä selittyy sen laajalla levinneisyydellä.

Karjalaisten kirjailijoiden luomat proosa-, runous- ja näytelmäkirjallisuuden teokset ovat aikalaistemme selkeimpiä ja välittöimpiä todistuksia kansallisen kulttuurin, kirjallisen tradition ja karjalaisen identiteetin noususta. Kaikista ponnistuksista huolimatta tämä prosessi ei ole edennyt niin nopeasti kuin toivoisimme.

Vuoden 2009 lopulla karjalan kielen asemassa tapahtui merkittävä käänne, kun 27. marraskuuta Suomen tasavallan presidentti Tarja Halonen antoi asetuksen karjalan kielen asemasta vähemmistökielenä. Kielen virallistaminen Suomessa on ollut erittäin tärkeää myös Venäjän karjalaisten kannalta.

Elämä tarjosi aivan uudet mahdollisuudet ja suomalaisten kollegojemme kanssa me tultiin sellaiseen johtopäätökseen, että vauhdittaakseen kirjallisen kielen luomisprosessia on ryhdyttävä käännöstiimiin suomesta karjalaksi.

Ehdotin käännettäväksi suomalaisista klassista kaunokirjallisuutta – Juhani Ahon teoksia.

Täytyy sanoa, ettei valinta ollut satunnainen: paitsi että Juhani Aho kuuluu

Suomen merkittävimpiin kirjailijoihin, jonka teoksia on käännetty useille eri kielille (ja nyt karjalaksi), myös hänen teostensa kieltä on ollut minun – kääntäjänä – suuri ilo työstää, niin uskomattoman rikas ja mehevä se on. Nyt on käännettynä kirjailijan myöhäiskauden yksi parhaimpia teoksia, romaani Juha, joka on lähellä karjalaisten sielunmaailmaa ja jonka kieli on kalevalaisen oloinen ja lyyrin.

Seuraavaksi on suunnitteilla käännökset Juhani Ahon novelleista eli Lastuista, joista työn alle otettiin kolme ensimmäistä kokoelmaa. Niistä ensimmäinen on jo käännetty.

Karjalaiset eivät ole enää Suomessa sellainen marginaaliryhmä, jonka olemassaoloa ei kovin moni muista. Karjalaiset ja heidän kielensä saivat lopulta ansaitun paikan paitsi tiedotusvälineissä nyt myös kirjallisissa piireissä. Viimeksi mainittu olisi ollut täysin mahdotonta ilman yksittäisten ihmisten ja järjestöjen vapaan tahdon työtä, ilman ponnistuksia ja uskollisuutta omille juurilleen.

Kuten olenkin jo todennut, kirjallisen kielen luomisprosessi on erittäin työläs. Vaikka karjalaiset aktivistit ovat kuinka innokkaita tahansa, ennemmin tai myöhemmin tulee sellainen hetki, jolloin

alkaa epäillä aloitetun työn tuloksia ja edistymistä. Silloin on erityisen tärkeää saada tukea ihmisiltä, joille väistyvän kulttuurin säilyttäminen on yhtä iso kysymys, on yhtä lähellä sielua ja sydäntä. Suomalaiset ystävämme ovat ne, joilta vaikeana hetkenä tuli mittaamattoman arvokas apu ja ymmärrys ja joita ilman aloitetun työn jatkaminen olisi ollut vaikeaa, itse asiassa mahdotonta.

Mutta kaikista vaikeuksista huolimatta me, karjalaiset, emme tahdo perääntyä valitulta tieltä. Meidän täytyy pitää mielessä, että meitä nykyään erottavista maantieteellisistä rajoista huolimatta meidän yhteinen karjalan kieleemme – jota Suomenkin alueella on puhuttu viimeiset 1200 vuotta – oli joskus yksi mahtavimmista, kauneimmista ja kehittyneimmistä itämerensuomalaisista kielistä, mitä todistavat vanhat kirjalliset muistomerkit. Meidän on muistettava, ettei meillä välttämättä olekaan muita vaihtoehtoja kuin jatkaa työtämme tai sitten jäädä historiaan legendana kansasta, joka joskus oli tärkeä osa maailman kulttuuria. Valinta, hyvät ystävät, on meidän.

LJUDMILA MARKIANOVA

Teksti on lainaus kääntäjän puheesta Juhan julkistamistilaisuudessa

Kotkatjärven livvikkö

Ljudmila Markianova on ”täysi livvikkö”, kuten Pertti Virtaranta on hänestä sanonut. Hän on syntynyt vuonna 1941 Kotkatjärven kuuluvassa pienessä Saarikosken kylässä, jossa kasvoi kunnes meni opiskelemaan Petroskoin yliopistoon.

Karjalan Tiedekeskuksessa hän toimi vuodesta 1968 vuoteen 1992 asti sekä tutkijana että Kielen, kirjallisuuden ja historian instituutin varajohtajana. Sinä aikana, vuonna 1985, valmistui hänen

kandidaatinväitöskirjansa, joka käsittelee verbejä.

Vuosina 1992–2000 hän toimi Petroskoin pedagogisen yliopiston karjalan ja vepsän laitoksen ensimmäisenä johtajana ja silloin ja myöhemminkin opetti siellä.

Vuonna 2000 hän siirtyi Kansallisuuspolitiikan komiteaan, jossa teki livvin termi- ja oikeakielisyytyötä ja julkaisi useita termisanastoja. Nykyään hän on eläkkeellä, mutta tekee edelleen työtä

äidinkieltänsä hyväksi.

Ljudmila Markianova on taitava livvin kielen käyttäjä ja uudistaja – uuden kirjakielen luoja ja kehittäjä – josta on todistena runsas määrä erilaista kirjallisuutta: oppikirjoja, kielioppeja ja sanakirjoja (yksin tai yhdessä toisen tekijän kanssa) aina ensimmäisestä karjalankielisestä aapisesta Aberi vuonna 1990 alkaen aikuisille tarkoitettuun vuonna 2006 julkaisuun oppikirjaan Opastummo karjalakse ja toissa vuonna julkaistuun Sanakirja suomi-karjala asti.

Carelia- ja Oma Mua -lehdissä julkaistut runot ja pienet kertomukset kertovat hänen kaunokirjallisista taidoistaan, joista saamme nyt nauttia Juha-romaanin lukiessamme.

MARJA TORIKKA

Tietoa ja tunnetta karjalaisuudesta

Iina ja ämmö -kirjasta Karjalan Heimo julkaisi jo kesällä esittelyn. Sitten kirja on saapunut toimituksen arvosteltavaksi.

Outi Juurikaisen kirjoittama ja Tiia Vajanton kuvittama 70-sivuinen kirja esittelee karjalaisia perinteitä raikasotteisesti ja niitä nykypäivään sijoittaen. Sen fiktiivinen tarinaosuus ja fakta-tietoa sisältävät välitekstit on saatu varsin hyvin toimivaksi kokonaisuudeksi. Luulisi, että karjalaistaustaisilla perheillä on käyttöä aineistolle. Kuvakirjan avulla on tietoa helpompi siirtää nuorelle polvelle kuin vain puhuen ja sanoin kertomalla. Kun mukana seuraa vielä paperinukkelehti, on lapsille tarjolla myös tekemistä.

Joensuulainen filosofian maisteri Outi Juurikainen itse kertoi Kuusamon symposiumin yhteydessä kirjan valmistusprosessista ja sanoi, että nukkelehti haluttiin mukaan erillisenä, jottei pienimmille lukijoille tule mielikuvaa siitä, että kirjoista saa leikellä kuvia irti. Tämä on hieno oivallus, samoin kun se, ettei paperinukkelevyn tytölle ja pojalle ole piirretty kasvoja eikä hiuksia. Näin jokainen saa harkita, millaiset hiukset, silmät ja suun nukelleen piirtää. Vaatetukseksi tarjotaan tietenkin kostoa ja muita perinneasuja.

Iina ja ämmö ei muutenkaan ole sellainen satukirja, jonka ensimmäisissä kuvissa esitellään, että tämän näköinen on päähenkilö ja tällainen tämä toinen. Teos jättää tilaa mielikuvitukselle ja lukijan omille mielikuville. Tämä mahdollisesti lisää myös lukijan mahdollisuutta kokea sisältö enemmän omakohtaisesti.

Tarina kuvaa tavallisen perheen arkea iloineen ja suruineen. Perhe kuuluu niihin nykyaikana melko harvinaisiin kohteihin, joihin isoäiti muuttaa asumaan. Isoäidin puhe on osittain karjalankielistä, mutta kovasti suomen sekoittamaa.

Lämpimällä tavalla kertoja kuvaa 11-vuotiaan Iinan ja hänen Moarie-isoisoäitinsä välistä suhdetta ja karjalaisia perinteitä. Omaelämäkertaa se ei ole, joskin siinä on tietenkin myös jotakin itse koettua.

AILA-LIISA LAURILA

*Outi Juurikainen ja Tiia Vajanto:
Iina ja ämmö
Julkaisija: Juminkeko, 2010
Pehmytkantinen, 71 sivua
Hinta 12 euroa (KSS)*

**Outi Juurikainen myi
Iina ja ämmö -kirjaa
Kuusamo-talolla
elokuun lopussa.**

Arhippa Perttusen muisto ja valokuvat Perttusesta

Vanhan Kalevalan (1835) juhluvuonna on paikallaan muistaa niitä laulajia, joilta runot alunperin kerättiin. Parhaaksi kaikista Elias Lönnrot mainitsi Latvajärven Arhippa Perttusen ja Kesälahden Juhana Kainulaisen. Kummastakin on Lönnrotin sanallinen kuvaus, mutta ei minkäänlaista kuvaa.

Neuvostoliitossa syntyi ajatus saada aikaan Arhipan kuva menetelmällä, joka perustuu henkilön pääkallon pohjalta laadittavaan muotokuvaan. Menetelmää pidetään tieteellisesti perusteltuna ja luotettavana. Tapa tunnetaan myös Keski-Euroopassa. Menetelmää ”suositeltiin” myös Suomeen Aleksis Kiven muotokuvan luomiseksi. Onneksi Kiven tarkkaa hautapaikan sijaintia ei tunneta.

Latvajärven Kalmosaaresta kaivettiin esille muistitiedon välittämältä paikalta kallo ja muutamia muita luita. Leningradissa ja Moskovassa tehdyn työn tuloksena syntyi 1980-luvun puolivälissä Arhippa Perttusen muotokuva. Sittemmin tultiin siihen tulokseen, että väärä vainaja oli kaivettu esiin. Tässä vaiheessa mielenkiinto muotokuvaan laimeni,

mutta Arhipan ”oikean” hautapaikan etsintä jatkui. Syksyllä 1996 ”varma” paikka löytyikin.

Vuonna 2002 kirjoitin artikkelin Arhipan muisto, joka ilmestyi teoksessani Huhtikuun yhdeksäs. Osoitin artikkelisani mielestäni hyvin perusteellisesti, et-

tä ”löydetty” paikka, jolla olin käynyt jo aikaisemmin, ei ollut Arhippa Perttusen hautapaikka. Suuri laulaja haudattiin aikanaan Latvajärven Kalmoniemeen, jonka ikikuuksikko kaadettiin neuvostovaltan aikana. Tieto löytyy muun muassa Martti Haavion teoksesta Viimeiset runonlaulajat. Paikalla oli vielä käyntini aikana havaittavissa kumpuja, joita saattoi pitää hautapaikkoina.

Artikkelini on valitettavasti sivuutettu. Niinpä uusimmassa Kalevalaseuran vuosikirjassa (Korkeempi kaiku, 2009) Tiina Seppä jatkaa artikkelissaan Keksityt runonlaulajat? vanhalla linjalla kirjoittaen Arhipan viimeisen lepopaikan ”varman sijainnin” löytyneen syksyllä 1996. On harmillista, että tietolähde, johon hän viittaa, on kovin valikoiva. Jotkut ovat käyttökelpoisia, mutta ”kaavaan” sopimattomista vaietaan.

Levätköön suuri laulaja rauhassa tuntemattomassa kammiossaan. Hänen maineensa on kuolematon. Neljännes Kalevalan runoista perustui häneltä tallennettuihin säkeisiin.

HEIKKI RYTKÖLÄ

Rytkölä sai Lönnrot-palkinnon Kajaanissa

Kajaanin kaupunki palkitsi filosofian tohtori Heikki Rytkölän Lönnrot-palkinnolla viime kesän Runoviikon yhteydessä. Kuudetta kertaa luovutettu palkinto jaetaan viiden vuoden välein. Palkinto perustettiin Kalevalan 150-vuotisjuhluvuonna ja se annetaan tunnustuksena arvokkaasta työstä, joka liittyy Kalevalaan, Kantelettareen tai Elias Lönnrotiin.

Vienankarjalaisen kulttuurin ja Elias Lönnrotin elämäntyön ansiokas tutkija Heikki Rytkölä syntyi Loviisassa, mutta on opiskellut Jyväskylän yliopistossa ja tehnyt työtä Pohjois-Suomessa. Valmistumisensa jälkeen hän työskenteli historian lehtorina Pulkkilassa ja vuonna 1977 hänet valittiin Kainuun Museon ensimmäiseksi museonjohtajaksi.

Rytkölä perehtyi perusteellisesti Kai-

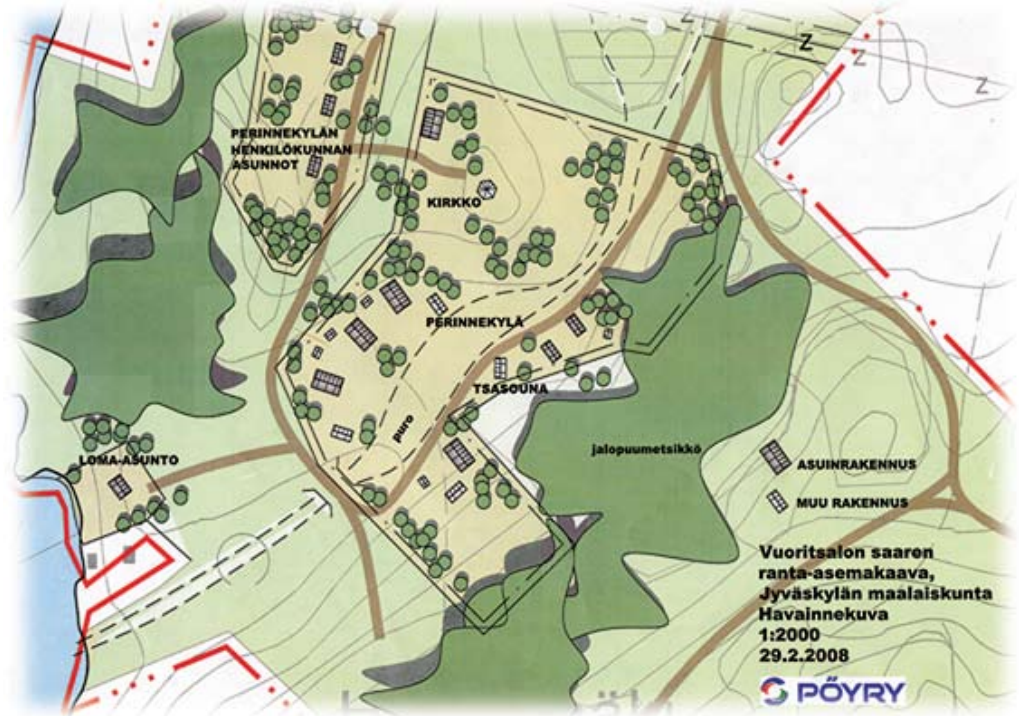

nuun kuntiin, mutta erityisesti Suomussalmen rajamailla sijaitseviin Kuivajärven ja Hietajärven ortodoksikyliin. Lisäksi hän on tehnyt merkittävää työtä Venäjän Karjalan ja Vienan historian tunnetuksi tekemisessä.

Vuonna 1994 Rytkölä siirtyi päätösmiseksi tutkijaksi Oulun yliopistoon, aluksi projektiluonteisena toimintansa aloittaneeseen Lönnrot-instituuttiin ja myöhemmin sen työtä jatkaneeseen Kajaanin yliopistokeskuksen yhteydessä toimivaan Lönnrot-instituuttiin. Hän jäi eläkkeelle viime vuonna.

Rytkölä väitteli tohtoriksi vuonna 1998 aiheesta Kainuun ja Karjalan parantaja: Elias Lönnrotin Kajaanin aika. Lisäksi hän on julkaissut muita Lönnrotiin liittyviä teoksia.

Palkinnon aiempia saajia ovat olleet kanslianeuvos Väinö Kaukonen, ohjaaja Paavo Liski, muusikko, professori Heikki Laitinen, professori Lauri Honko sekä tanssija, koreografi Reijo Kela. Elias Lönnrot -palkinto on 4 500 euroa.

Onko karjalaiskylästä kiinnostuneita?

Viime toukokuussa ilmestyneessä Karjalan Heimon numerossa allekirjoittanut esitti, että ryhdyttäisiin toimenpiteisiin karjalaisen perinnekylän rakentamiseksi tarkoituksella elävöittää ja säilyttää karjalaista kulttuuria. Tähän ehdotukseen ei ole juurikaan reagoitu. Ehkä asia äkkiseltään tuntuu liian suurelta ja vaikealta, vai onko se yksinkertaisesti vain ”ei voisi vähempää kiinnostaa” tyyppiä. Toisaalta ajankohta juuri ennen kesää ja lomakautta ei ollut paras mahdollinen.

Haluaisinkin nyt uudistaa tämän ehdotukseni. Minusta tuntuu kummalliselta se, että karjalaisissa ei olisi omaa kulttuuriaan arvostavia henkilöitä osallistumaan tämänlaiseen hankkeeseen. Eikö se olisi juuri sellaista karjalaisen kulttuurin säilyttämiseen tähtäävää toimintaa, joka versoisi sitten ympärilleen muita karjalaisuutta vahvistavia ja elävöittäviä toimintamuotoja, esimerkiksi kieli-, käsityö- ja tapaperinteitä!

Eikö olisi tärkeätä saada turistien kautta karjalaisuutta ja Karjalan alkuperäiskansojen historiaa tunnetuksi muuallakin Euroopassa, sekä idässä että lännessä! Ja eikö olisi hyvä olla yksi kaikille karjalanheimoisille yhteinen paikka lisää kokoontua vaalimaan yhteistä

kulttuuriperintöä! Onko niin, että edes moninaiset ystävyys- ja kulttuuriseurat eivät ole asiasta kiinnostuneita? Siinä hän tarjoutuisi niillekin konkreettisia toimintamahdollisuuksia.

Toukokuun lehdessä julkistettu ehdotus oli suunnattu lähinnä heille, joilla on sukujuuria Itä-Karjalassa, tai jotka ovat muuten kiinnostuneita karjalaisen kulttuurin säilymisestä. Ehdotuksen sanamuoto oli ehkä liian vienankarjalaan viittaava, tarkoituksena ei ollut rajata sitä sillä tavalla. Myös maininta livvien ja lyydien tulemisesta mukaan vasta toisessa vaiheessa oli oikeastaan väärä, heidän ovat myös itäkarjalaisia, tai pitäisikö sanoa nykyisen Karjalan tasavallan alueen alkuperäistä suomensukuista väestöä?

On ehkä paikallaan ottaa jo tässä vaiheessa mukaan kaikki vanhan Suomen ulkopuolelta lähtöisin olevat karjalaiset. Ehkä saisimme siten mukaan enemmän asiasta kiinnostuneita, sekä henkilöitä että seuroja. Tarkennan ja laajennan siis keväällä julkaistua ehdotustani nyt siten, että sen piiriin kuuluvat sekä Itä-Karjalan (suomalaisen terminologian mukaan) alueella että Tverin alueella asuvat karjalaiset. Heidän lisäksi olisi otettava mukaan vepsäläiset, jotka ovat osa

samaa kulttuurialuetta ja joiden alueella käsitykseni mukaan vanhan oman kulttuurin erikoispiirteet ovat paremmin säilyneetkin.

Olen teettänyt karjalaisesta perinnekylästä maanomistajan ominaisuudessa kaavaehdotuksen ja esittänyt sen Jyväskylän kaupungin harkittavaksi. Kaupungin kaavoitusviranomaiset eivät ole esitettyä kaavaa hyväksyneet, eivätkä hyväksykään, elleivät karjalaisten järjestöt ole siinä mukana ja ellei hankkeen rahoitus ole selvä. Kaavan käsittely on sen vuoksi keskeytetty ja se odottaa nyt karjalaisten järjestöjen ja henkilöiden suhtautumista asiaan, siis vastauksia tähän ehdotukseen.

Meillä – siis vaimollani ja minulla – olisi perinnekylälle mielestämme melko hyvin sopiva maa-alue Vuoritsalon saarella Jyväskylässä. Meillä on siellä enemmänkin maata, mutta tähän tarkoitukseen voisi ajatella metsätalaa, joka olisi suuruudeltaan noin 50 hehtaaria, josta rakennettavaksi sopivaa noin 15 hehtaaria. Sen lisäksi voimme tarjota yhteysalukseksi sopivan 30 hengelle rekisteröidyn hytillisen moottorialuksen. Nämä siis lahjoituksena niin, ettei niiden hankkimiseen tarvita muuta rahaa.

Aluelahjoitus täytynee kuitenkin teh-

dä kaupungille, se saadaan sillä hankkeeseen mukaan, mikä on asian eteenpäin viennille välttämätöntä. Jos hanke saa karjalaisten osalta riittävästi kiinnostusta, kaavaehdotusta voidaan meidän toimesta viedä eteenpäin kaupungin elimissä, jolloin vasta selviää, lähteekö kaupunki hankkeeseen mukaan ja antaako se siihen tarvittavat luvat.

Siihen tarvitaan kuitenkin myös näyttöä siitä, että tälle asialle omistautuneita karjalaisia ja mahdollisesti vepsän ystäviä on niin paljon, että sekä kaupungin johto että myös Brysselin rahakirstun vartijat tulevat vakuuttuneiksi. Tässä mielessä erilaisten seurojen ja yhdistysten mukanaolo on välttämätön. Ilman vihreätä valoa sekä kaupungilta että Brysselistä ei asialle kannata lähteä.

Tämä koko asia on niin iso, että se on vaativa ja työläs hoitaa. Tarvitaan moninaisten asioiden selvittelyä jo ennen kuin saadaan edes jonkinlainen käsitys työn laajuudesta ja sen toteuttamismahdollisuuksista. Näkisin, että asiaa hoitamaan ja suunnittelemaan tarvitaan joku sekä sopiva että pätevä henkilö ja työryhmä. Siitä puolestaan syntyy kuluja.

Voin tarvittaessa ottaa näitä kohtuullisessa määrässä kannettavakseni niin, että pyörät saadaan pyörimään. Kaiken edellytyksenä on kuitenkin se, että asiaa vetävät ja hoitavat sellaiset ihmiset, jotka tuntevat sen omakseen – siis sellaisia, joilla on joko sukujuuret tai muuten aktiivinen mielenkiinto karjalaisuuteen ja vepsäläisyyteen.

Kyseessä on laajemmasta näkökulmasta EU:n ja Venäjän välinen kulttuuriyhteistyö ja vähemmistökansallisuuksien kulttuurien tukeminen. Se, onko tällainen perinnekylä Keski-Suomessa vai jossain muualla Suomessa, ei ole kynnyskysymys. Ehdotan sitä Jyväskylään koska minulla ei ole muualla tarjota sopivaa aluetta.

Pyydän, että ne henkilöt tai yhdistykset, jotka ovat kiinnostuneita ja haluavat olla tässä hankkeessa mukana ilmoittaisivat siitä minulle, mieluummin kirjeitse. Asialla on jonkin verran kiire siksi, että lehdissä on julkistettu myös materiaalia, jonka mukaan alueelle suunnitellaan uutta saaristokaupunginosaa.

JUHANI AALTIO
puh.050 5166199
juhani.aaltio@saunalahti.fi
Mannerheimintie 21-23A13
00250 Helsinki

Nasti Netsäinen tuonilmaisiin

Mietiskelin tuossa päivänä muutama, että milloinkahan tapasin ensi kerran nyt muisteltavan ja tuonilmaisiin saattelemamme Nasti Netsäisen. Olin varmaan ihan pieni poika, kun äitini ja tätieni kanssa tuli kesäisin kyläiltyä Netsäisen mamman luona siinä korkeassa talossa Kemin Meripuistokadulla.

Se oli myös silloin, kun poikasena oli pakko lähteä Jumalanpalvelukseen Kemin keskuskoulun juhlasaliin. Sieltä Nasti jäi mieleeni. Karjalainen kulttuuriri ja ortodoksinen kirkko opetuksineen yhdistivät Kemiin saapuneet vaeltajat, jotka erilaisen mielipiteensä vuoksi joutuivat kotikylistään pakomatalle. Yhteiset heillä kaikilla olivat murheet, ikävät ja toiveet. Vaan missäpä olisimme kantaneet rukouksiamme Jumalalle.

Noita asioita Nasti Netsäinen oli ensimmäisten joukossa miettimässä ja eteenpäin ajamassa. Tiistaiseurat Veitsiluodossa, Kemissä ja Karihaarassa toimivat sodan jälkeen vilkkaasti. Niiden diakoniatoinnilla luotiin se pesämunna, jolla saatiin aikaiseksi suunnitelmat oman pyhäkön saamiseksi Kemiin.

Muistan pätsinkuuman pakarituvan ja nauravat, kuumuudesta punoittavat naisten kasvot. Satoja piirakoita oli valmisteilla ja mitkä tuoksut siitä levisiväkään "autokuskin" aistiin. Piirakoilla he aloittivat ikävän torjunnan, yhteistyön ja varojen keruun. Muistan hyvin, kuinka piirakat myös valmistuivat oman pyhäkömme kirkoksi vihkimisjuhlaan. Nuo hikiset nauravat kasvot kertoivat siitä onnesta, joka oli saavutettu. Varmasti hosboti bomiluita luettiin, kun he hartaina vaelsivat pyhitettävään kirkkoonsa. Nasti asteli aivan etunenässä kuten muulloinkin, kun yhteisistä asioista oli kysymys.

Kirkkokuoro oli Nastille rakas. Hän oli toiseksi viimeinen niistä laulajista, jotka kuoron alkuperäisestä kokoonpanosta enää olivat jäljellä. Kasvot hartaina he yhdessä veisasivat kiittäviä ja ylistäviä veisuja. Lienee hyvä lähtijän lähteä paikasta, jota itse on ollut nostamassa kuokistukseensa.

Rakennusmestarina elämäntyönsä tehnyt Nasti Netsäinen oli valvomassa lähes jokaista vasaran iskua, kun omaa pyhäkköä rakennettiin. Myös seurakunnan päättävissä elimissä hän oli tiiviisti mukana. Muistan hyvin hänen oppinsa, kun yhdessä matkasimme valtuuston kokoukseen Ouluun. Minä ensimmäistä kertaa ja Nasti Netsäinen ties monetta vuotta oli matkalla yhteisten asioiden vuoksi. Siinä vuosien aikana käytiin monta "ryhmäpalaveria" automatkan aikana. Molemmat tiesimme kristallin kirkkaasti, että olimme Herran asialla vakaasti oman seurakuntamme ja seutukuntamme puolesta.

Repolassa ensi parkaisunsa ääntänyt Nasti oli syvästi kiinni vienankarjalaisessa perinteessä, sen näki hänen kaikissa toimissaan. Lukemattomissa yhteisissä toiminnoissa hän ei koskaan lausunut sanaa mie, hänen lempilauseensa oli aina myös.

Nyt olemme saattaneet Nastin Netsäisen vanhempiensa ja sisartensa viereen. Pakomatka on hänen osaltaan päättynyt. Hän on saavuttanut ikuisen rauhan. Me tänne jääneet jatkamme sitä työtä minä hän aloitti. Me myös rukoilemme, että hän saa sen voittopalkinnon, jonka puolesta on rukoillut koko maallisen elämänsä ajan. Ole iäti muistettu sinä autuuteen kutsuttu. MT

Aino Tervasoja

80 vuotta

Aino Tervasoja syntyi Vuonnisen Tervasenlahdessa 22. heinäkuuta 1930. Isä oli Aleksei Tervonen, äiti Anni Iivanantytär Garmujeva Pirttilahdesta. Aino jäi orvoksi jo vuonna 1932 äidin kuoltua lentävään keuhkotautiin. Isän siskosta Marina-tiätinkästä tuli Ainolle uusi muamo.

Aino syntyi Karjalan kollektivisoinnin aikaan. Vuonniseenkin perustettiin kolhoosi, Kiroville nimetty. Vuonnisen kyläneuvosto liitettiin Kalevalan piiriin. Aleksei-isä työskenteli koululla hevostiehenä ja kesäisin souti postia Ponkalahdesta. Metsän ja järven antimet levensivät perheen leipää. Isä ja Iivana-tiätä jauhoivat myös kolhoosin työntekijöiden palkaksi saamia jyviä Myllyjoen kosken myllyssä.

Koulunkäynti alkoi vuonna 1938, kun Alina-sisko lopetti Petroskoin opettajaopiston, ja hänet määrättiin opettajaksi Prääsän piirin Pyhäjärven kylään. Lähtiessään kesälomalta Vuonnisesta vuonna 1938 hän vei pikkusiskon mukanaan. Aino suoritti ensimmäisen luokan Pyhäjärven. Ensimmäistä luokkaa opetti Artjom Mihailovitš, joka tunnetaan kirjailija Ortjo Stepanovina. Koulunkäynti jatkui omassa Vuonnisen koulussa.

Toisen maailmansodan syyttyä vuonna 1941 perhe lähti evakkoon. Vienan Kemin, Suijun ja monien koettelemusten jälkeen saavuttiin Arkangelin Plesetskin piiriin Tegrin kylään, jossa viivytettiin sodan päättymiseen saakka. Evakkomatka koetteli karjalaisia perheitä. Ainon läheisistä siirtyivät tuonilmaisii isä, Sandra-sisko ja Marina-tiätinkä. Koulunkäynti jatkui evakossakin. Aino suoritti 3. ja 4. luokan ja lopetti vajaan kesäkouluun – seitsemän luokkaa.

Sodan jälkeen vuonna 1946 karjalaiset palasivat kotikyliinsä. Nyt piti ruveta etsimään työtä tai jatkamaan opiskelua. Aino oli vasta 16-vuotias ja tiedonhaluinen. Lukka-veljen ehdotuksesta hän haki ja pääsi Sortavalan finanssitekniikkiin. Valmistuttuaan kolmen vuoden kuluttua hänet määrättiin työhön kotiseudulle Kalevalan piiriosaston finanssiosastolle.

Parissa vuodessa Ainolle alkoi kuitenkin selvitä, ettei finanssiala ollut hänen elämäntyönsä. Totuus-lehdessä oli ilmoitus Petroskoin opettajainstituutin pää-

Aino Tervasoja

sykokeesta. Aino pyrki opiskelemaan ja pääsi suomen kielen osastoon ja menestyi. Päätöstilaisuudessa Aino sai kunnia-diplomin, koska oli kaikkina tenttikausina suorittanut tutkinnot kiitettävien arvosanojen, korkeimmilla arvosanoilla. Hän sai työmääräyksen suomen kielen opettajaksi Kiestingin keskikouluun. Tämä työskentely kesti neljä vuotta.

Taas elämä kuljetti Ainoa. Leena-sisko pyysi häntä avukseen Tallinnaan, ja Aino lähti. Leena-siskon mies oli kuollut Tallinnassa rikoksen uhrina. Asumisluvan saaminen Tallinnaan ei ollut helppoa. Onneksi viranomaiset ymmärsivät Leena-siskon vaikeudet kahden pienen lapsen huoltajana ja suostuivat anomukseen. Toinen ongelma oli työpaikka. Aino ei kelpannut opettajaksi, sillä hän ei osannut viro kieltä. Pelastukseksi tulivat nyt finanssialan opinnot. Aino pääsi työhön Harjupiiriin pankkiin aivan Estonia-teatterin viereen.

Keväällä 1961 oli Sovetskaja Estonia -lehdessä ilmoitus, että Moskovan Gorkille nimetty instituutti ottaa uusia oppilaita suomen ja viro kielen kääntäjien osastoon. Taas Aino pyrki ja pääsi. Päätöksentekoa helpotti varmaan Alina-siskon asuminen Moskovassa. Aivan odottamatta täällä urkeni uusi ura.

Siskon ystävätär pyysi Ainoa tulkiksi Suomesta tulevalle nahka-, jalkine- ja kumityöväen valtuuskunnalle. Se oli ensimmäinen tulkkaustyö ja uusia seurasi. Opiskelukin miellytti, mutta toista vuosikurssia aloittaessaan Aino sairastui nu-

hakuumeeseen. Jälkitaudin seurauksena heikkeni näkö. Lääkärin kehotuksesta Aino jätti opiskelun. Hän toimi vielä vuonna 1963 kevään ja kesänkin Inturistissa suomalaisten turistiryhmien oppaana. Tämä työ miellytti Ainoa, mutta hän ei saanut Moskovaan vakituista asumislupaa. Syksyllä 1963 Aino palasi opettajaksi Tallinnaan venäjänkieliseen kouluun.

Opettajan työn ohessa Aino toimi tulkina suomalaisten valtuuskunnille ja sai paljon ystäviä heidän joukostaan. Vuonna 1979 Maire Ollila Tampereelta kutsui Ainon kuukaudeksi Suomeen. Kun Aino ilmoitti Lukka-veljelle matkustavansa Suomeen, tämä kertoi Suomessa asuvista sukulaisista. Ainon isoisä Iivana Kirilänpoika Garmujev oli jäänyt leskeksi vuonna 1903 ja solminut avioliiton mölkköläisen Katti Tarassientytär Lipkinan kanssa. He pakenivat 1920-luvulla Suomeen.

Niinpä Aino löysi nyt äijän läheisiä heimolaisia, sedän, kaksi tättä, jopa veljen, puhumattakaan serkuista. Sukunimi oli vaihtunut Suomessa Garmujevista Juurikaksi. Sukua asuu ympäri Suomea. Vierailuja on tehty puolin ja toisin. Karjalassakin Aino on vierailut rakkaassa Vuonnisessa ja Pirttilahdessa. Tosin viime vuosina vierailut ovat loppuneet. Vuonnisessa asuu vielä Alma-serkku ja Vuokkiniemessä Viija Malikina, entinen mestarihihtäjä.

Aino on ehtinyt paljon. Hän julkaisi 1990-luvun puolivälissä muistelmata Laukkurin tyttärentytär muistelee. Siitä moni vuonnislainen, pirttilahtelainen ja vuokkiniemeläinen löytää sukulaisia. Se on tärkeä kirja juuriensa etsijälle. Myös runoja Aino on kirjoittanut ja esimerkiksi monille tutun Uhtuan valssin sanat ovat lähtöisin Ainon kynästä.

Aino asuu nykyään Tallinnassa Väike Öismäessä. Leena-sisko on siirtynyt tuonilmaisii, mutta Liisa-tytär huolehtii tiätinkästä. Aino ei jaksa enää matkustella. Onnittelijoita on käynyt, ja kirjahyllyn päällys on täynnä kortteja ystävil-
tä ja sukulaisilta. Aino seuraa aikaansa lehdistä ja televisiosta. Ristisanatehtävät huolehtivat aivoista. Karjalan Heimo on tärkeä yhdysside ystäviin ja sukulaisiin sekä Karjalassa että Suomessa.

– Odotan kertomuksia Vienasta. Vuonnista minä aina ikävöin, hän sanoo.

Toivotamme Vuonnisen omalle Ainolle vielä monia leppoisia eläkevuosia ”Pienellä Kukkivalla Mäellä” (Väike Öismäe). AL

Sandra Stepanova täytti 80 vuotta

”Ajattelen tietenkin karjalaksi, kun muistelen lapsuuttani, kotikylääni tai sukuani. Kun pitää kirjoittaa jotakin suomeksi, pyrin ajattelemaankin suomeksi. Useimmiten ajattelen kuitenkin venäjäksi. Valitettavasti äidinkielellä ajattelevia on yhä vähemmän.”

Näin sanoi perinteentutkija Sandra Stepanova, kun Karjalan Sanomat kysyi häneltä, millä kielellä hän ajattelee. Elokuun lopussa 80 vuotta täyttänyt Sandra Stepanova tunnetaan ennen kaikkea tavana itkuvirsien tutkijana.

Sandra Stepanova syntyi 30. elokuuta 1930 Sompajärven pienessä kylässä. Hän kävi keskikoulun Uhtualla ja valmistui Petroskoin yliopistosta. Aluksi hän oli viisi vuotta venäjän kielen ja kirjallisuuden opettajana, mutta työskenteli sen jälkeen 44 vuotta tutkijana Kielen, kirjallisuuden ja historian instituutissa Petroskoissa. Hän on tehnyt yli 50 perinteenkeruumatkaa eri puolille Karjalaa.

Sandran luku- ja kirjoitustaidoton äiti oli itkijä eli osasi esittää itkuvirsiä. Sandra on kertonut pelkäävänsä, että hänen äidinkielensä häviää. Hänen lapsensaakaan eivät juuri puhu karjalaa, ymmärtävät kyllä. Hänen mielestään olisi pitänyt ryhtyä laatimaan karjalan kirjakieltä jo 1920-luvulla, kuten komit, marit ja mordvalaiset tekivät. Karjalassa ei työhön ryhdytty suomen kielen läheisyyden vuoksi.

Sandralla itsellään oli ensimmäiset kaksi vuotta koulussa karjalankielinen

Sandra Stepanova

opetus ja kolmannella suomenkielinen. Kun hän oli sodan aikaan evakossa, hän joutui ensimmäisen kerran venäjänkieliseen ympäristöön. Kun perhe palasi Karjalaan, jatkui taas suomenkielinen koulu.

Uhtualla Stepanovan kirjallisuudenopettaja oli tunnettu satujen ja itkuvirsien tutkija Unelma Konkka, joka teki elämäntyönsä Karjalan tutkimuskeskuksen Kielen, kirjallisuuden ja historian instituutissa. Konkka kannusti nuorta Sandraa jatkamaan opintoja yliopistossa. Ensimmäisen tutkimusmatkansa Sandra Stepanova teki Kuolan niemimaalle 1962. Tänä vuonna on Carelia-lehdessä julkaistu Stepanovan muistelmia kansanrunouden keruumatkoilta.

Sandra Stepanova on tutkinut laajalajaisesti ja syvällisesti karjalaista kansanperinnettä: itkuvirsiä ja satuja, eppistä runoutta ja vienalaisia joikuja. Kirjojen lisäksi hän julkaissut runsaat 80 tieteellistä artikkelia. Tutkimuksissaan ja aineskokoelmissaan hän on hyödyntänyt niin arkistoaineistoja kuin kenttätönsä tuloksia, esimerkiksi teoksissa Tunnuon rahvahan suusanallista perinnehtä (2000) ja Karel'skije joigi (1993), jonka

Sandra toimitti monivuotisen työtoverinsa Nina Lavosen kanssa.

Voi sanoa, että Sandra Stepanova on maailman paras karjalaisten itkuvirsien tuntija. Jo vuonna 1976 ilmestyi hänen toimittamansa tieteellinen itkuvirsikoelma Karel'skije pritšitanija, urauurtava alallaan. Lisensiaatinväitöskirjaansa perustuvan teoksen Metaforitšeskij mir karel'skih pritšitanij (Karjalaisten itkuvirsien metaforamaailma) hän julkaisi 1985, itkuvirsilajin yleisesityksen Karel'skije platši. Spetsifika žanra 2003 ja vihdoon päätyönsä, itkuvirsisanakirjan Tolkovij slovar' jazyka karel'skih pritšitanij 2004. Itkuvirsien tutkijat ja harrastajat odottavat malttamattomina tämän sanakirjan suomennosta. Suomennostyöhön toivomme Sandra Stepanovalle voimia.

Sandra Stepanova ei ole säästellyt asiantuntemuksensa jakamista yhteistyössä. Esimerkiksi Helmi ja Pertti Virtarannan kirjoissa on julkaistu itkuvirsiä, joiden litteroinnissa Sandra Stepanovan rooli on ollut huomattava. Myös Lauri Hongon tveriläisitkujen litteroinnissa hän on ollut mukana. Näitä Sandran avulla litteroituja ja osin suomennettujakin aineistoja on vielä runsaasti julkaisematta.

Itkuvirsien tutkiminen jatkuu nyt seuraavassa polvessa, kun tytär Eila Stepanova työskentelee Helsingin yliopistossa. Myös Sandra on yhä kiireinen kirjallisten töidensä parissa. Hän on muistelmien kirjoittamisen ohessa tutkinut myös kotikylänsä Sompajärven historiaa.

SENNI TIMONEN
MARJA TORIKKA
AILA-LIISA LAURILA

Jelena Bogdanovasta Karjalan kulttuuriministeri

Jelena Bogdanova on Karjalan tasavallan uusi kulttuuriministeri. Hän on syntynyt Suurmäestä Aunuksen Karjalasta ja puhuu virheetöntä karjalan kieltä. Tätä ennen hän työskenteli kansallisuuspolitiikan ministeriön varajohtajana. Karjalan Heimo haastatteli Bogdanovaa kesäkuussa Uhtuan praasniekan yhteydessä.

Bogdanova antoi itsestään kuvan tarmokkaana karjalaisuuden pelastajana ja kehittäjänä. Hänen nimityksensä antaa toivoa entistä paremmasta ajasta karjalaisessa kulttuurissa Venäjällä. Hän uskoi esimerkiksi lasten kielipesätoiminnan laajenevan Petroskoissa.

Bogdanova nimitettiin Galina Brunin tilalle syyskuun alussa. Entinen kulttuuriministeri jatkaa tasavallan uuden päämiehen Andrei Nelidovin hallinnon varajohtajana ja johtaa kontrollihallintoa.

Lisäksi ylimmiksi vastuhenkilöiksi valittiin Juri Kantsher, joka on Karjalan tasavallan päämiehen ensimmäinen sijainen, Marina Nikishina, joka on päämiehen sijainen ja työvoimaministeri sekä Juri Rafaljski, joka on Karjalan tasavallan virallinen edustaja yhteyksissä Venäjän presidenttiin. Varapääministeriä ei siis enää ole, vaan on pääministerin sijaisia.

Vielä yksi tasavallan päämiehen sijainen vastaa paikallisen itsehallinnon, nuorisopolitiikan, liikunnan, urheilun ja matkailun kysymyksistä. Varakuveröörinä on tasavallan talouskehitysministeri Valentin Luntshevitsch. Päämiehen sijaisten ohella kuuluu hallituksen puhemiehistöön myös Karjalan tasavallan päämiehen hallinnon päällikkö ja johtaja Vladimir Hlebalin.

Laatokan itäpuolisen rannan teillä kulkivat niin suomalaiset kuin venäläiset sotilaat silloin, kun sota oli jo lähellä loppuaan.

En voi sulavoaa soitella – syväin
tervoa kin voi sulavoaa soitella –
syväin tervoa kiehuttoa

Sodalapsen
mustelemizii Oza

4

Veñalazet tullah

Toizen päivän huondeksel havaičuummo voimistunnuoh sodajyrineh. Nygöi jo selväh kuuluttih yksittäzet pamahtukset, oldihgo ne bombituksen vaigo järien sodavehkkehen räškytykset, sit ei soannuh selvee. Tämä sodabauhun sroasti kandavui Tulemujärven ymbäristöspäi. Se šeičku oman hengen menetyksen varavozilleh olendan rinnal tuskai syväinaloa: ” Kui sie boaboi-rukku yksinäh tulloa toimeh... olloago hoz hengis... viego nähnemmo synnyinkoin, vaigo olloa se jo kegälehinny? ”

Myö lapset näimmö kui toatto da rištizä vietettih kytkyzis lehmät kylän

lajjas endizen kaivoksen tunnelin suuh. Vanhembien paginoin myöte meijän pidi mennä tuliekse yökse sinne sovan jallois suojah magoamah. Hyö sie piendaril niitettih heinee lehmil sego kuivatettavakse märgäh tunnelih magavussijoih niškoi.

Myö lapset kižailimmo huutoran lähizel niityl da mečän reunas mägyričäl keräilimmö mandžoidu. Suurdu melu sentäi ei kuulunnuh, hoz lapsii oligi aigamoine joukko: meidy akilolazii juoksendelijoii nelli da vie pertis kaksi moamon nännis rippujoa, karpovolazii oli mugaže nelli nel’tuilijoi da vie ližäkse Anni-touta vijjendeh kohtune.

Vealazien tulendan vastazen yön sodabauhut oldih toin

Vanhembat varoiteltih: ”Lapset, eto soa mennä loitos, pyörikkee omal pihal, gu olizitto nägyvis!” Meijän lapsengi mieli ellendi miittumah varattavah situatsieh myö silloi jouvuimmo. Aiven hörstelimmökseh ymbäri da kuundelimmo katkielemmattomoa ammundan jyrinee.

Täs kohtoa, hyvä lugii, čökähtämmös tarattelus bokkah, tippazen peel soan vuvven tagazeh minul persoanlizesti tärgeh šeikkah. Anufrien kyläpahazes kirjuttajes alloin abrikoija mieles, ga kuz tädä enne ollen lugennuh sih niškoi.

Aaavooivoi... syväin sykähtih, ga Iivo Härkönen häi kirjutti Runon hirveä hiihtämässä-kirjas Anufries yövyndäs, konzu vuonna 1900 oli matkal Kolatsellän kaute Suonal. Silloi häi tee pajatutti 12-vuodistu Ogoi-nimisty tyttösty. Otammo pienen palazen hänen kirjutukses:

”Tyttöne kimakal kulkueenel da kehittymättömäl hengizen eloksen pohjal vedeli kaikenloaduzii nämien kylien dai kogo Anuksen puolen pienii pajozii, lyhyzii remšutuksii da častuškoin tabazii, kudamii ei ni iče ellendännyh... No, tyttönehäi ei olluh veeryniekku da vedeli pajoloi kui maltoi:

*Läkkies tytöt kanavoil,
Vuubuškoj prijoateloj,
zavodskoloi smotrakkoj
primiettimäh.*

– Ellendätkö midä pajatat? – kyzyi Härkönen tyttözel.

– En minä... muga kaikin tytöt pajatatab. – vastai tyttöne.”

Eigöhäi toveheh ole tämä mieldykinnittäi tabahus? Voibo olla muga, ga minä magain sit samas pertis, sil samal oččuseinän leviel laučal, kuz magari iče karjalazen perindehellizen hengizen eloksen kaiččii Iivo Härkönen da sen peel kyläzen kahtes jo vanhembanpuolizis naizis, kudaitahto voibo olla, oli se samane Ogoi-tyttöne.

No, ei tädä enembee täh niškoi täl kerdo. Kačo, ga minbo sih voit, gu daže sodasroastin mustelemizel nostatetun mielenliikutuksen voibo keskustoa vuotamatta mieleh juohtunuh rižtikanzal tärgei šeikku, kui tämä minul sattumal Iivo Härkösen jälлил käyndy.

Sinä peen ammundan bavveh sego vai

voimistui. Jälles murginoa meidy lapsii ei laskiettu kodinurmiččoa loitombas. Meijän vanhembat yhtes kylän eläjien kel huolevuonnu puolieeneh keskenäh midäliene paistih.

Nygöi jällespäi ei ni maksa arbailla, ga voibo täyvvel varmuol sanua, ga pagin oli huomozen päivän varavos. Silonegi lapsen mieli ellendi, min tähte vanhembii huolestutettih lähizien päivien tapahtumat: jouvummogo suomalaisien valloitetul alovehel eländen pereebolševiekoin valdivovallan ahtisteluh; olihäi iče Stotalinan sanonnuh: ”Meil ei ole vihollizen vangittuloi, meil on valdivon pettäji.”

Lllansuus, konzu vie päiväne pastoačiritti korgiel, elimmöhäi parastu keskikezän heinargiaigoa, Anufrien kyläne tyhjeni: kaikin kyläs olijat rahvas omasah kodiellättilöin kel siirytth kaivoksen tunnellen suul. Aiguzet levitettih tunnelin seinänvierustal yhtehizekse maguondutilakse kuivattuu heinee da katettih heinät piikkohizil tuuletushurštiloil.

Meidy, lapsii, komendettih mennä viirumah täl ruttoh kyhätyl poštelil da olla sie hil’lah gu ei kuulus ni burbahtustu. Lehmien kytyzih sivottuu oli pakos savustettavu čakoil parahikse pädi päiväzen suvastamatoi vilučču tunneli: čakoin korgieloin da madalien segahine pinihešävel salbai muga korvii, ga järieloin ammuksien jyhkehtygi hillendi.

Muite, tämä čakoin pininešeikku on minun mieleh jättännyh iguzen muston sodabauhulois. Nygöi jo on proijjinnuh sit aijjas – vuvves 1941 – tippazen vajoat seččekymmen vuotta, konzu enzimäzen kerran jouvuiin čakoin pinehpiinavoh.

Minun iččeni igägi jo lähendelöä kahexsoakymmendy, no, elettylöin vuozien aigoa konzuvai korvanjuures pinahtoa čakku ainos mieleh juolahtoa sodavuvvet. Silloi suomalaiset vallattuu Tulemujärvi meidy Suviagjan eläji kehoitettih menemäh eeres kyläs meččäh suojah veälazien bombituksis.

Myö, loitos tostukymmendy perehty, löyvvimmö pagotilan Valloinniemen kahten kallivon välis lepikön pilvekses štanajalgužikos. Siebo vaste oli čakkoa, peegi pidi krieppe paikal, eigo kázii soannuh vedee odđoalan oalpäi – ne hedi

purevuttih kimppuh, kuz vai vähäzelgi pal’lastui rungu. Moine minul on rodinuheze sodavaravon hädäsignoalu.

Veälazien tulendan vastazen yön sodabauhut oldih toinah kaikis sroastimbat. Olen olluh kolme kerdah sodamenoloin jallois: kerra talvisovan aigah, kahteh kerdah Tulemujärven kunnan yliče toizen moailmansovan frontan tulivierymien projindoin aigah. Olen nähnyh kui sodalendokoneh hurizoa taivahal da tiputtoa bombii, kuundelluh sego loittuo kuulujoa järien ammunduvehkehiin jyrinee kuigi lähil tavallizen orožan da pulemjotan papatustu.

No, ei soa ni vedee verdoi endizih sovan koitteluksih, miittumoa saimmo nähtä tee kaivostunnelis peitos olles. Ildupäiväl puuškien voimistunnuh jymineh jatkuu kogo yön da alevui päiväzen nouzun kel. Ihan kui tanner olizi kibies vongahtelluh puuškien jyrinehez.

Gu se yksielpäi ambuo pamahuttoa, sit meijän yliče allus viheldyksen kel, lopus šorinehen kel ammus vastakkazel suunnal toizielpäi jymähtäh. Ei se iče kova ammundan jyrineh varavuttannuh, a varavutti surman tuojan – ammuksen – peen yliče lennäny.

Hoz se todeh viheldeli šorinan kel vähäzel bokas päi, no, mene da tija, konzu kunne se olizi voinnuh hairahtuksis tipahtokseh. Tämä oli viimine sodasroastin yö. Huondes oli päivypastone sego linduzet ymbäri čiyčettettih ihan kui ei olizi olluh kauhiedu yödy.

No, täl kerdo ei ni lämmin suvine, täydeh vihandorehevyön kaunehuohe peessyh luondo voinnuh rauhoittoa tämän karjalazen meččykyläzen rahvas. Myögi lapset ellendimmö kui kaikil pees pyörittih duumat: Miittumoa elostu tämä päivy tuobo, a huomine...? Viego peezemmö järilleh kodikonduloil, vaigo jouvummo mieron tuulil kanneltavakse...?

Eibo ni pidännyh olla hätkee tiedämättömyös. Jälles murginoa lapsil annettih luba mennä pihal kižoamah. Olimmo peitoil. Vaigu ehtimmo hajota peittopaikkoih gu kuulimmo Karpovoin Kol’an kurrundan: ”Hyö jo tullah – hyö jo tullah!” Meil ni kel ei olluh ebäilysty, ket ollah ”hyö”. Hyö oldih ”krasnoin armien

ah kaikis sroastimbat

boitsat” (neuvostosotilaat).

Kylee lähestyi jalgazin suuri joukko sodamiehii, enimät heis maršittih kylliče Anufries Suonalpäi. Meijangi kyläzeh azetui heidy vägi suuri joukko. Myö lapset varavonsegaval tundeheh kaččuo möllistelimmö heidy da kuundelimmo suut avoi meil ellendämättömee paginoa. Marššil väzynnyöt sodilahat heittävyttih hengästymäh taloloin ymbäri nurmušal. Monet heis kerävyttih kaivon ymbäri gu soaha ryypätä kylmee vetty da läiškähyttee hođ kobrallin sidä higizil rožil.

Jo algoi tunduo gu rouno olizi peesty varavon kabaloksis da elos olizi rauhoitunnuh, gu vuottamattah pihal kuului korvii viildäi Anni-ťoutan itkunsegane kurrundu:

– Aa-voi- voi – voi varrastettih, varrastettih voistauččane! S’oppi, S’oppi, kuuleto go, meil varrastettih voistauččane! Tahatomattahgi kaikkien pihal olijoin kače keendyi naizen hädäkurrundah. Anni-ťouta ripui sodilahan peelyspaijjan helmas, kudai yhtel käil koitteli peestä eroh naizes, a toizel käil painoi rindoa vaste varrastettuu voistauččastu.

Kodit oli jätettävä välillä ja piilouduttavametsän luoliin.

Borču loppiheze ruttoh sodilahan yivoimazeh voittoh, kudai soalehen kel pujahtih omassah dovarišoin keskeh peittoh. Anni-ťouta jäi polvilleh nyhykyttämäh. Pidee ellendee, miittune targei bohastvu oli silloi stauččane voidu suurel lapsijoikkozel perehel.

Sen suittamizeh voibo mennä kaksinkolmin nedälilöin, monen hapanmaidopadazen kannates on kuorittavu kuni soat sen voimeerän pieksetty da sen peree lapsirukkoi on pidännyh sil aigoa voardoa maijol. Niukkah on piettävy perehen ainavon lehmän lypsändymaido.

Onnoako sodilas voimuruzen varrastajes, a tovehel – ryöstäjes, ei smiättinnyh miittumoa pahuttu loadii suurel lapsiperhel. Häi toimi kui röyhkei valloittai a ei kui vihollizes väl’lyön tuoju.

Perehen izändän – S’opin – da sodi-

lasjoukon komanduofitsieroin väline varrastanduseikan sellittelypagin jatkuu pitkän aigoa pertis salvattuloin uksien tagoa. Azien selvitty ruttoh oli löyvetty voistauččane, ilmai muudu, jo puolekse syödy. Kuului komandu ojjendoakseh rivilöih. Myö kyläläzet hoaristelimmö täde kaikkee menoa kui spektaklii. Ofitsieru midälienöä koval enel taratteli jämpistyksih hillendynnylöin sodilahien eis i vähäzen aijan peräs veñalane sodilasjoukko jatko matkoa Suonal.

Vikse S’oppi-diadän da toatan ofitsieroin kel paginal selgeni mahtollizus käyvvä Kolatselgäh, gu kerran oli peetty päivän pees lähtie sinne tarkistamah tilandehtu jogo olizi voinnuh tuvva perehet kodih.

Elimmö tostu neuvostovallan alastu päivee, no vie segavis duumis: kačo, gu emmo olluh lopulleh vie peril miittumane elos oli viehkoiteltu meih, suomalaizien oal elännyzih, niškoi elettäväkse. Yksikai jo ainostah se, gu oli soadu kannatus neuvosto-ofitsieroil päi käyvä sodatoimehien oal olluzel kodikunnal, andoi toivoa eloksen parembah ozah. Meis ozuttiheze, ga se tarkoitti meih luottamistu.

Kolatselgy haizuo kačkul da verel

Aijoi huondeksel, konzu vie päiväne ei ehtinnyh täydeh čiritykseh, myö kolmee – toatto, S’oppi-diada da minä joukon jatkonnu – lähtimmo astumah kodikyläh. Mužikat astuo kiirehtettih ihan kui olizi oldu kunnetahto myöhästymäs. Matkan varrel ei pietty pitkii paginoi, sego vai harvazeh toine toizel buraheltih. Miehihen pees, kui minä kaksitostu- vuodinegi miehen algu ellendin, pyöritih ajatukset, miittumas kunnos nähtäh oma rakas synnyinrandu sodabauhun proijjindan jälles.

Kolatselgäh tulles enzimäzikse astuimmo školas siiriče. Mollembil puolil dorogoa školah kuulujat koit seizottih endizelleh lujinnu. Niilöin ymbäri pyöri sodamiehii kui kudžoidu. No, heijän hommat meidy ei interesuittu ni vouse. Mugaže bol’niččugi oli pyzynnyh lujannu sego sen vastupeedy kirikkö.

Illel mägryiččazel noustuu avavuu levei nägöala Kolatselläl. Oigieh Käsänzelläl päi viejän da pitkin keskikylee menijän dorogoin ristavuksen koit, sit luvus kylän komein kupsu Kräkinän kodigi, oldih palettu alužinparzii myöte. Vezipindah kiini väliagazesti kyhätyy sildoa pitkin salmin yliče peesty jouvuimmo

keskikyläl savunsegazeh kačkuh.

Ilmi savuu ruonogu ei nägynyh, no mustan hyvin kui kuaru tungevui nenäh da vaivevutti hengitysty. Silloi nähty kyläkuva minul jäi mieleh hoavoitunnuzien sodamiehien veriziny sidielöiny. Heidy käveli kylän pölyzel dorogal ken kainalokippien vuoh, ken toine toizeh nojavunnuonnu rammiten.

Toatto da diadoi keskenäh diivuittiheze, mikse meidy, tsivilnoloi, ei pietelty kyläh tulduu eigo ni kzytty hengilötovestustu. Vikse vastevai paikkukunnal riehunnuh verine sodahommu voadi tärگیelöi sellittelyroadoloi, gu soaha rutombah sodamašina kundoh da työndee sodajoukkovehet bojuloi jatkamah.

No, tokovai tilandehen abrikoččemine ozuttiheze vieräkse. Meidy varmah oli kogo aigu pietty tarkah silmä. Gu vai ehtimmö astuo kodipihal, hedi toaton da minun ymbäri jievvyttih vuottamattah orožumiehet. Toatto ozuteli heil neivostovallan aigastu pasporto da ližäkse häi kodvan sellitteli, mi dokumentoi oli Suomen virguvallan annettu henkilötovestus gu kerran kuulustelii ofitsieru ei ellendännyh ni karjalan, ni suomen kiieldy.

Minä varavuksis vaiku veñankielizen paginavahtuksien mugah ellendin, kui kovah voadittih tiedoloi toatal päi. Lopul kuulustelupaberiloin kirjutettuu toatan kel peezimmö nouzemah pertih.

Boaboi-rukan abeimieline tarattelu

Pertinuksen avattuu näimmö kui boaboi-rukku hurvehtunnuonnu istui oččuseinän laučal kačeh meih tulijoih päi, ihan kui olizi tiedännyh vuottoa meidy jo hätken aigoa. Meijät huomattuu häi voivotuksen kel painoi kämmenil rozat, segovai värijizöin kuhmurizien sormien välis tipahteltih kynelehet.

Katkonazen itkunsegazen paginan välis boaboin väzynnyöt käit painuksendeltih alah i myö huomaimmo hänen mustat silmänymbäristöt. Tämän nähtyy minul tuli moine žieli boaboi-rukkoa, ga minägi en voinnuh piettee itkunnyhkytykseh puhkiendoa.

”Oh poigani Oleša-rukku... Iivan-bu-nukkane... Jumalal passibo, työ oletto elos da sain nähtä teijät enne kuolendoa.”

Atkal oli kuunella boaboin taratteluu, kudamas meil selvii kuva hänen viimien stroastipäivien eletys elokses. Nelli

Olen nähnyh kui sodalendokoneh hurizoa taivahal da tiputtoa bombii.

Kolatselän pelloilta, Tulemajärven maisemista, nitettiin lehmille hentöä heinä. Pommituksen äänet kuuluivat näissä maisemissa jatkosodan aikaan.

päivee tagaperin Salmin dorogoa myöte myöstyttih suomalaiset sodajoukot. Boaboi kui prostoi herkyuskone rištikanzu kzyzi sodilahil, ga kuzpäi pojat tullah.

Sodilahat selleteltih boaboil, ga hyö ollah matkas Salmis päi da tahtotah azettuo täh kyläh gu pietellä vasturindubujoiloi veñalazien tulendoa. Hyö tahtottih boaboil hyvytty, potakoittih mennä meččäh eeres bojuloin jallois sen päivän da yön aijakse. Mugai boaboi loadi, meni yökse kyläs päi kilometrin pees oljah meččyniityn saruoh.

Kui boaboi saneli, ga ildu da yö myöhäh huondekseh soate oldih hirtved. Häi tungevui heinien segah gu vai ei kuulus ammundan jyrinee da papatusu. Ammundan loputtuu boaboi tuli järilleh kyläh i nägi ihankui egläzii sodapoigii: kaikin mugaže revus da ribulois, ammunduvehkehet käis.

Pidibos boaboi-rukal erehtyö pagizemah sodilahien kel omal kielel da vie puolekse suomekse. Häi ehti vai kzyzö: ”Jogo kaikki pojat tuldi Salmis päi?” – gu ”kroasnoin armien” sodilahat hoksattih, ga tämähäi vanhu inehmine paginan loavun mugah ei ole veñalane, häi on vihollizen agenttu. Sitbo vaste boaboi sai tundie vihollizes peestäjän kulakan voiman.

”Midäliene kyzeltih vierahal tunde-mattomal kielel gu kerran en ellendännyh heidy, en maltannuh ni vastatagi.” Vikse tämä ärzytti kuulustelijoi i hyö ottavuttih vanhoa ristikanzoa pergamah. Boaboi voivotuksen keskes saneli: ”Kahtel puolel seizottih nuoret miehet. Yksielpäi gu iškietäh leugoa vaste, minä sorrin toizielpäi, a moah sorduo ei anneta da lyvväh leugah gu pakkuzin uvvessah vastupuolel olijoih. Muga minuu lyödih da jähkittih kuni en koadunnuh moah pitkälleh.

Čusvieh tulduu nouzin pertih da pidi viertä täl koval laučal hengästymäh, pošteli, näyttö, on revitelty, ollet lattiel levitelty.” Tundui kui boaboi olizi olluh rauhoittumiselleh, gu vuottamatta syväh vuohahti: ”Ohho-hooi... kaikenmostu gorjoa rištikanzal pidee nähtä, mi-

dä pahattu kel minä olin loadinnuh, gu minuu nenga perrettih, kolme viimisty hammastu veren kel syllin, rožat muga kibiet, ga odvavai silmien luomii availen. Kaččokkoa stolal miittune tačmu huijutomat laittih: kuz sydih, sihgi kykistyt-tiheze, obrasangi eis ei riehee ole varattu.”

Tämä boaboi-rukan traagielline tapah-tus jätti minuh nuoreh miehenalguh sy-vän vaikutuksen eereslähtemättömäl nägemyksen kehityksel hyvön eroitta-mizekse pahuos, oigevuon eroittamizek-se veeryös.

Kolatselgee uvvessah näimmö vaigu silloi, konzu meidy Anufries päi tulduu marššitettih ielleh kodikylän läbi nellän virstan pees olijah Ahin kyläh. Täh vajo-an kymmenen taloin kyläzeh ličattih elä-mäh Kolatsellän soan taloin eläjät. Myö elimmö kuz vai oli mitahto suojuis: kyly-löis, saroalois, riihis. Meijän kuvven lap-sen pereh, sit luvus kaksi vajoan kahten kuun igähisty brihaččustu, jouvvuimmo elämäh tahnuon yläpuolen saruol. Tiet-täväne nengomien vajavazien elämizen ehtoloin peree minä menetin yhten kak-sosvellis - Vihtoran.

Vaste nygöi myö kolatselgäläzet tän-ne Ahih silmäanalazikse kerättylöin-ny täyvvellellä ellendimmö, ga toveheh ”veñalazet ollah tuldu” da sen mugah ”oma roadajan rahvahan neuvostovaldu”. Sen rahvas ellendi, no tokovai silloin ni ken ei voinnuh čusvuija, miittumane pe-da peitos hiiveksi karjalazen rahvahan ymbäri. Täh niškoi jo olen sanelluh ”Pa-ha ei peitos pyzynnyh”-mustelendukir-jutukses (kačo Karjalan Heimo nro 7-8/2009) - karjalazien roindualovehel päi eeres ajamizen šeikas.

Vaste heinarren lopus kolatselgäläzet peestih tulemah järilleh omassah ko-diloih. Piettih suuri kyläkeräähmö, kuz rahvastu hyvitetih uvvessah kolhoozah yhtymizes. Oli kačottu pakol ottoa yhtehizekse kaikkien talollizien jo leikattavakse kypsennyöt kylvökset. Meijän pe-rehel kuvven gegtoaran kylvyalas jäi ičel vaigu koin pihan kartohkkupeldotilkku-ne. Minul puñu nouzi kulkuh, konzu pi-di erota Vaška-hevos, kudai hätken aigoa pageili yhtehizes koñušpäi kodih.

Vuozien 1944-1945 opastusvuvven-nu myö sovan aigoa suomalaisu školoa käynnyöt jouvvuimmo borčuimah mo-

nen luoduzien ozattomuksien kel.

Kuigi kuului minuu hyväksyttih vijjen-deh luokkah yhteh kaikkien niilöin opas-tujien kel, ket oldih käydy kolme vuotu suomen školoa. Tämä vijjes luokku oli ”kui rikku silmäs” luokan da školan johtajil. Meis kaikelleh koiteltih polttoa eeres fašizmukuonu, kudai butto meih oli tartunnuh suomalaisien kel yhtes ol-es. Meil tarateltih neuvostovallan kai-kis hyvis puolis da sen vastukohtah ka-pitalizmas, kuz roadorahvastu kiškotah buržuit.

Pitkät propagandupaginat kosketel-tih ”sovetskoin armien” (silloi ”krasnoi” jo oli muutettu ”sovetskoikse”) suuris voittolois, kui se peestee väläl Euroo-pan moaloin kanzoi fašistoin kynzis. Ne-nga, keskitalvel meidy hyväksyttih pio-neeroikse. Vikse tuldih sih peetökses, ga myö olimmo peessyh printsipan mu-gah kommunistizen oattehen ellendyk-sen tazol.

No, eibo kai muga vuidinnuh. Ta-pahtui semmone sattumu, kudai on jät-tännyh igäzekse aigoa ogalan mieleh ai-ven mustoittamah, kenneh voibo luottoa da sidä vastoi keneh ei soa uskuo.

Tyhjän peree nouzi häly, kudai säräit-ti kogo školoa. Elimmö Neuvostoliiton 1945 voitonvoimastu talvee: frontu eis-tyi edehpäi ravieh. Bojut jo oldih eni-myölle siirretty Euroopan moaloil. Suu-ren neuvostovaldukunnan patriotisman oattehen kazvattamizen merkis školan pitkän koridoran (käytävän) seinäl oli kiinitetty moailman karttu, gu ozuttoa neuvostoarmien frontan eistymine.

Frontu oli merkitty nieglazih kiini-tettylöil piel flaguzil. Niidy joga päivee eisteltih ”soarnallizen (tarunomaisen) neuvostoarmien ”voitokkahan edehme-nemizen mugah. Pidihäi sattuo muga, ga ken lienöy opastujis koridorol juok-sendelles petties pyhkäldi flaguzet lattiel. Pahuon loadii pöllästyksis, kuni ei ni ken näi, kiirehes pysteli flaguzet kartal mi kunne sattui.

Ozattomuokse mikse jienöä flaguzet ozutettiheze mi keski-Veñal, mi Kaspien-meren rannal, a erähät oli harpattu daže yliče Uroalan Siberih. Tämä paha roado, iče azies neuvostopatriotizman obiidi-mine, hedi soatoi školan eloksen nerv-noikse (hermostuneeksi). Opastujii yksitelles taluttih opastajien kabiniettah kuulusteltavakse.

Hoz oligi väliaigu, no telmäändän hälyy

ei kuulunnuh, opastujat joukkoloih ke-rävynyönny varavuksis šopoteltih midä voi tulla tämän pahuon loajindan peree. Vikse školan johton mieles azie algoi sellitä, ken oli tapahtuman tagoa veery-niekku. Annettih käsky suomenkielizen vijjenden luokan opastujil mennä luok-kah.

Ketbo muut, gu ei hyö oldanne veery-niekkoi, kolme vuotta vihollizen školoa käynnyöt. Varmah löydy heijän keskes fašistuoattehen kannattai, kel uvvet por-jatkat ei mielytä. Meijät komendettih partoin välih seizomah. Školan johtai pi-di koval eenel pitkän paginan, hänen jäl-geh jatkoj taratteluu luokan johtai. Kol-mandennu meijän eis seizoi tundematoi mies, varmah piirin keskuksen KGB:n miehii. Paginoin keskehine kyzymys oli tijjustoa ken oli kartan flaguzien eisteli.

Midä voibo ellendee nuori vaste vai moailmoa tundemah opastui rištikanzu, hoz kui räiškyjii politiikan paginoin kuunelloagi. Mugai myö paginoin ydindy ellendämättäh varavozilleh kuundelim-mo propagandupropovedii. Minul, var-mah muilgi, syväinaloa särähytteli da mielis pyörittih pahuo ennustajat ajatuk-set. Pidihäi olla, ga ni miittumat varavut-telemizet, eigo propagandumoanittelemizet autettu soaha selvil, ken oli tämän pahuon loadii.

Vikse luokas halliččii solidoari-zuon tunneh, kudai pietti meidy omien dovariššoin julgi andamizen, muga suu-tutti školan johtoa, ga oli mendy nuor-du rištikanzoa kibieh koskijah nakazoan-ieh. Viimizet sroastisanat kajahtettih: ”Työ oletto antisovettilaiset eikä teillä ole oikeutta olla leeniniläisessä pionee-rijärjestössä!

Heti paikalla riisukaa punaiset kaula-liinat! ” Myö kaikin otimmo eeres rus-kiet kaglupaikat da panimmo ne opasta-jan stolal smirinnyhizinni eeres luokas marššijes. Silloi minul annettu ”antiso-vettilaisen” liigunimi oli lennellyh kuva-hazennu minun jälles kogo lopun neu-vostovallan aijan.

Tämä tapahtumu sillozen elok-sen mittukepin kaikkien ogalazien mu-gah ozutti, ga myö olimmo kolmen erižeolendan vuvven jälgeh uvvessah puuttunnuh ”oman roadorahvahan” - Neuvostoliiton valdah.

Tutkimus selvittää kielimaisemaa

Hiljattain on käynnistynyt suuri eurooppalainen tutkimushanke, jonka kohderyhmistä yksi ovat karjalankieliset Suomessa. Tarkemmin sanottuna viime maaliskuussa käynnistyi Euroopan Unionin rahoittama monitieteinen tutkimushanke ELDIA (European Language Diversity for All – ”Eurooppalaista kielten moninaisuutta kaikille”). Tarkoituksena on hankkia uutta tietoa ja edistää ymmärrystä Euroopan muuttuvasta kielimaisemasta ja monikielisyyden eri muodoista tutkimalla neljäntoista hyvin erilaisissa oloissa elävän suomalais-ugrilaisen kielivähemmistön tilannetta.

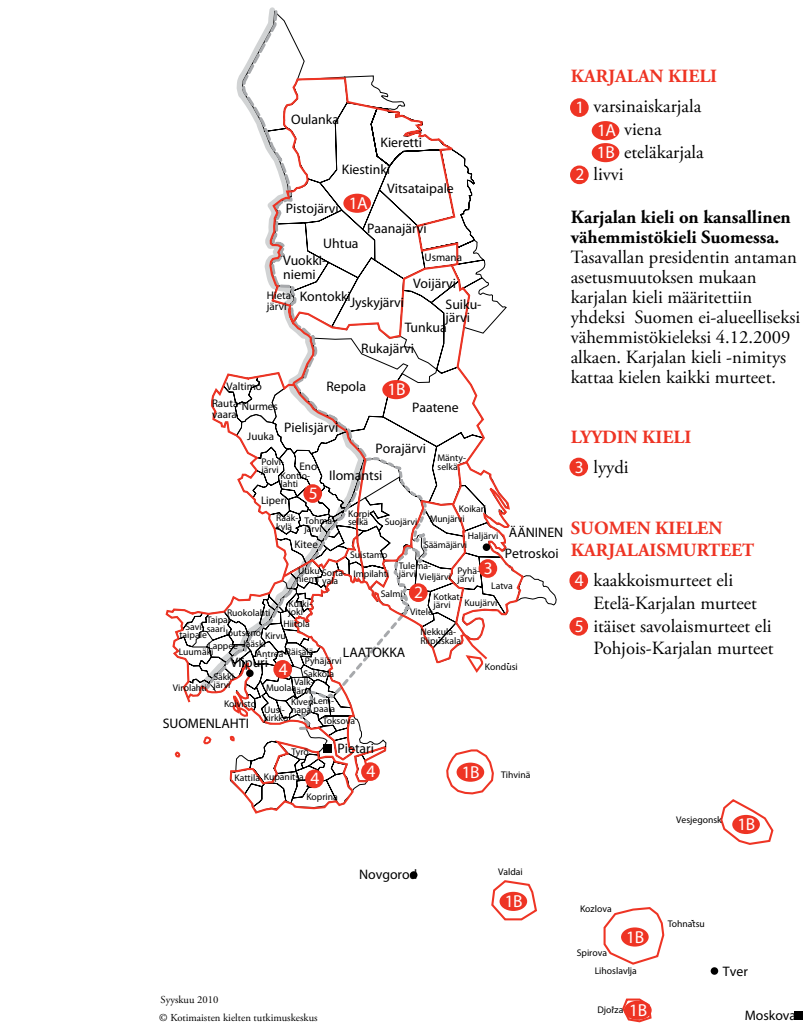
ELDIAN tutkimia kieliyhteisöjä ovat Pohjoismaissa kveeni, pohjoissaame ja vanha suomi Norjassa, meänkieli ja suomi Ruotsissa sekä karjala ja viro Suomessa. Muualla Euroopassa tutkitaan muun muassa vepsää Venäjällä, võroa ja setoa Virossa ja Venäjällä sekä unkaria Sloveniassa ja Itävallassa.

Kukin tutkittava kieli edustaa jotakin eurooppalaisten kielivähemmistöjen perustyypeistä: pohjoissaame edustaa alkuperäiskieliä ja karjalan kieli Suomessa edustaa sekä sellaisia kansallisia vähemmistökieliä, joita on puhuttu nykyisessä kotivaltiossaan yhtä kauan kuin sen valtion nykyistä kansallista kieltä, että myös kaikkia niitä eurooppalaisia vähemmistökieliä, joita rajat ovat pirstoneet ja joiden kohtaloita siirtolaisuus on ohjaillut.

ELDIAssa on mukana kahdeksan yliopistoa kuudesta Euroopan maasta. Projektissa on mukana asiantuntijoita sosiologian, tilastotieteen, kielitieteen ja oikeustieteen aloilta. Suomessa puhuttavan karjalan kielen tutkimusta tehdään suomalaisvoimin saksalaisesta Mainzin yliopistosta käsin, yhteistyössä projektin Helsingissä ja Oulussa asuvien tutkijoiden kanssa.

Projektin tavoitteena on luoda Euroopan kielten elinvoimaisuusbarometri (EuLaViBar), työkalu, jonka avulla voidaan analysoida kielellistä monimuotoisuutta ja kielten uhanalaisuutta ja jota sekä kieliyhteisöt, kansalaisryhmät että kielipoliittiset päättäjät voivat hyödyntää. Projektista, sen kulusta ja tuloksista tiedotetaan sekä suomeksi että karjalaksi verkkosivustolla www.eldia-project.org, ja tutkijoihin voi myös ottaa yhteyttä.

Projektin lähestymistavassa korostuu

vähemmistökielten puhujien aktiivinen toiminta sekä elävän monikielisyyden ja kielten vuorovaikutuksen tarkastelu. Meitä kiinnostaa ennen muuta vähemmistökielten tilanne sellaisena kuin kielenpuhujat sen itse kokevat sekä vähemmistö- ja enemmistökielten käyttö kommunikaatiokielenä eri ryhmien välillä. Keräämme syksyn 2010 ja kevään 2011 aikana tietoa karjalaiseurojen jäsenten joukosta satunnaisesti valituilta henkilöiltä kyselylomakkein sekä ryhmä- ja yksilöhaastatteluin.

Tutkimukseemme osallistuminen on luonnollisestikin täysin vapaaehtoista ja takaamme osallistujille täyden yksityisyyssuojan: vastaajien henkilötietoja ei missään vaiheessa ole mahdollista yhdistää annettuihin vastauksiin, kukaan ulkopuolinen ei pääse henkilötietoihin käsiksi ja kaikki sellaiset tiedot, joiden perusteella joku voisi jonkun vastaajista tunnistaa, poistetaan ennen aineiston

päättämistä tutkijoille, jotka kysymyslomakkeita tutkivat.

Toivomme tietenkin, että mahdollisimman moni niistä, joille kyselylomake talven kuluessa lähetetään, olisi halukas sen täyttämään ja palauttamaan. Ainoastaan teiltä, hyvät Suomen karjalankieliset, meidän on mahdollista saada tarvitsemaamme tietoa, ja viime kädessä teistä jokainen voi omalta osaltaan vaikuttaa siihen, miten täydellinen ja totuudenmukainen kuva karjalan kielen nykyisestä tilanteesta tutkimuksemme pohjalta aikanaan syntyy.

ANNELI SARHIMAA

*Professori, ELDIAN pääkoordinaattori,
Karjalankieliset Suomessa -tapaustutkimuksen johtaja
sarbimaa@uni-mainz.de
Johannes Gutenberg Yliopisto, Mainz,
Saksa*

Paanajärvellä vael- noin 3 000 turistia

Karjalan tasavallan Louhen piirissä sijaitsevassa Paanajärven kansallispuistossa vierailikesän aikana noin kolme tuhatta turistia. Vieraita on ollut Moskovasta, Pietarista, Kaliningradista, Jaroslavlistä, Tveristä ja muualta Venäjältä sekä monista maista, kuten Suomesta, Saksasta, Ruotsista ja Baltian maista. Tämän kesän yksi värikkäimmistä tapahtumista oli ensimmäinen karjalainen kesäjuhla Vartiolammella.

Juhlan idea on Karjalan Sanomien mukaan syntynyt jo aikoja sitten. Karjalan ansioitunut kulttuuriryöntekijä, hiljattain edesmennyt Viola Malmi haaveili folklorejuhlan järjestämisestä Paanajärven kansallispuistossa. Violan haave toteutui, mutta valitettavasti ilman häntä. Juhla nimettiin Violan muistojuhlaksi.

Kaksi vuotta sitten entisen Vartiolammen kylän paikalle ilmestyi talo, josta tuli karjalaisen kylän elämästä kertova museo.

Paanajärven kansallispuisto perustettiin vuonna 1992 ja se on runsaan tuhannen neliökilometrin suuruinen. Puisto sijaitsee Suomelle ennen sotia kuuluneella Sallan-Kuusamon alueella. Paanajärven kansallispuiston pinta-ala on noin neljä kertaa suurempi kuin Suomen puolella sijaitsevan Oulangan kansallispuiston.

Oulankajoen vedet laskevat kansallispuiston läpi Paanajärven kansallispuistoon ja siellä itse Paanajärveen, syvimmillään 128 metriä syvään vuonomaiseen järveen. Paanajärvestä vedet laskevat Olan-kajokea myöten Pääjärveen.

Oulangan ja Paanajärven kansallispuistoilla on viime vuosina ollut laajaa yhteistyötä, kuten puistovierailuita sekä koulutusta ja asiantuntijavaihtoa. Suomalaiset ja venäläiset tiedemiehet ovat tehneet yhteistyötä alueen luonnonvarojen kartoittamiseksi. Projektissa on ollut mukana myös Suomen metsähallituksen Pohjanmaan puistoalue. Monet Moskovan ja Petroskoin tieteelliset järjestöt inventoivat alueen ekosysteemejä ja luontokohteita.

PEN-kirjailijat kävivät matkalla Vienen Karjalassa

Kuhmossa toimiva kulttuurikeskus Juminkeko vei Suomen PEN-järjestön kirjailijoita syyskuun lopussa matkalle Viaan. Matkaan kuului kolme kirjallisuusihtaa, joissa suomalaiset kirjailijat tapasivat karjalaisia kollegoitaan. Tilaisuudet pidettiin Vuokkiniemessä, Uhtualla ja Haikolassa.

Suomen PENin Vienen matkalle osallistuivat kirjailijat Vilja-Tuulia Huotarinen, Ville Hytönen, Juuli Niemi ja Johanna Venho sekä valokuvaaja Jyrki Nisonen.

PEN on kansainvälinen kirjailijoiden sananvapausjärjestö. Suomen PENin nykyinen puheenjohtaja on runoilija Lauri Otonkoski. PEN puolustaa ajatusten esteetöntä kulkua kansalaisten sekä eri kansakuntien kesken. Sen jäsenet sitoutuvat vastustamaan kaikkea ilmaisun vapauden tukahduttamista omassa maassaan ja yhteiskunnassaan. Yhdistyksen toimintaan kuuluu mm. järjestää kokouksia, keskustelu- ja esitelmätilaisuuksia.

MAFUN juhlii 20-vuotispäivää Helsingissä

Suomalais-ugrilaisten kansojen nuorisoyhteisö MAFUNin 20-vuotisjuhla on omistettu kansainvälinen seminaari pidetään Venäjän tiede- ja kulttuurikeskuksessa Helsingissä keskiviikkona 20. lokakuuta. Paikalle saapuu vieraita Venäjän suomalais-ugrilaista tasavalloista, Virosta, Unkarista ja Suomesta.

Työkielet ovat venäjä ja suomi. Tilaisuudessa on simultaanitulkkaus. Kello 12.30 alkavassa tilaisuudessa on mm. Tunkua-näyttely ja paneelikeskustelu otsikolla Suomalais-ugrilaisen nuorisoliikkeen kehityssuunta.

Auta lasta oppimaan!

Osta kirja lapsellesi, lapsenlapsellesi
– lahjoita kielitaito

**Kirja ilmestyy joulu-
markkinoille karjalan kielisenä (viena)**

Tee ennakkotilaus tai kirjalahjoitus kauttamme esim. 1 kpl/15 €, 5 kpl/75 € kielipesälle, 10 kpl/150 € koko luokalle...

Voit valita haluatko lahjoituksen kohdistuvan kielipesän pienryhmälle, koululuokalle, Karjalassa tai Suomessa asuville lapsille... Ota yhteyttä toimistoomme!

**Anna lapselle mahdollisuus,
samalla voit oppia itsekkin!**

- Kielä ja kulttuuria vuodesta 1906 -

KARJALAN SIVISTYSSEURA ry

Luotsikatu 9 D, 00160 Helsinki
Toimistomme on avoinna tiistaina ja
torstaina klo 10-15, puhelin (09) 171 414
toimisto@karjalansivistysseura.fi
www.karjalansivistysseura.fi

Sergei Pronin vaihtui Arvid Zelandiin Kansallisessa teatterissa

Petroskoin Kansallisen teatterin johtaja irtisanottiin elokuun lopulla. Sergei Proninin tilalle astui Arvid Zeland, joka johti teatteria viihteelliseen ja venäläistyvään suuntaan vuosina 1997–2004. Uudeksi johtajaksi nimetty pietarilainen Zeland ei tiettävästi osaa suomea eikä karjalaa.

Pronin johti Kansallista teatteria vuodesta 2004. Proninin erottamisen taustalla on arvioitu olevan Karjalan tasavallan sekava poliittinen tilanne ja juuri vaihtunut tasavallan päämies. Potkujen syynä pidetään sitä, ettei hän ole suostunut ottamaan Venäläistä teatteria saman katon alle Kansallisen teatterin hiljattain remontoituihin tiloihin, kuten Karjalan tasavallan kulttuuriministeriö oli toivonut.

Karjalan kulttuuriministeriö arvosteli Kansallista teatteria siitä, että se esittää näytelmiä suomeksi. Viime keväänä kriisi syveni siihen pisteeseen, että teatteria uhattiin lopettamisella. Tuolloin monet suomalaiset teatterijärjestöt ja teatterialan ammattikunnat

lähettivät Karjalan tasavaltaan vetoomuksia Kansallisen teatterin pelastamiseksi.

Aiemmin ministeriö on vastustanut myös uuden suomalais-urgilaisia kieliä hallitsevan näyttelijäkursin aloittamista, vaikka pääsykokeet ovat jo pidetty ja kurssilaiset valittu.

Teatterin uusimpia ensi-iltoja olivat keväällä valmistuneet Ensio Rislakin Ruma Elsa, jota näytellään suomeksi, ja venäläisistä sotavangeista Suomessa kertova näytelmä Sinitaivaan laulu. Sen esityskielet olivat suomi ja venäjä.

Kansallisen teatterin ohjelmistossa on nyt kaikkiaan 16 näytelmää, joista viisi esitetään suomen kielellä ja yksi on karjalankielinen. Ohjelmistosta ei löydy yhtään vepsänkielistä esitystä. Lisäksi ainoa karjalankielinen esitys Pyhä asia on uhanalainen.

Pronin tunnettiin myös työstään, joka lähensi suomalaisia ja petroskoilaisia teatterinte-

kijöitä. Kansallisessa teatterissa vieraili useita suomalaisia ohjaajia Kaisa Korhosesta Vesa-Tapio Valoon. Teatterissa on ollut kiinnitettynä vuosittain suomalaisia näyttelijöitä. He ovat muun työssä lisäksi opettaneet suomen kieltä talon henkilökunnalle.

Itämerensuomalaisten kansojen etujärjestöt ovat kertoneet olevansa huolissaan Petroskoin Kansallisen teatterin kohdalosta. Niiden edustajat ovat esittäneet teatterin uudelle johtajalle Arvid Zelandille toivomuksensa sen tulevasta kehityksestä.

– Haluaisimme nähdä enemmän suomen-, karjalan-, ja vepsänkielisiä näytelmiä, Nuori Karjala -järjestön puheenjohtaja Natalia Antonova kertoo Karjalan Sanomissa Karjalan kansallisuuspolitiikan komiteaan kokoontuneiden yhteismielipiteen.

Kansalaisjärjestöjen edustajat haluavat osallistua teatteriohjelmiston suunnitteluun. Heidän mielestään teatteri voi esittää

näytelmiä kotikielillä.

– Pienet näytelmät voisi viedä Karjalan piireihin, jotka ovat kaivanneet kovin kansallista kulttuuria, Antonova sanoo.

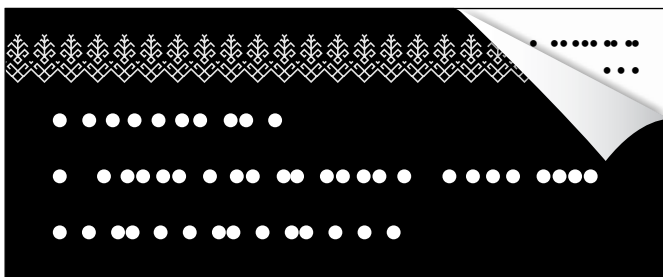
Kansallisen teatterin uusi johtaja Arvid Zeland ei aio ajaa valtavia muutoksia teatteriin. Karjalan Sanomissa hän sanoo haluavansa säilyttää teatterin ohjelmiston ja linjan.

– Esitykset pitää käydä läpi taiteellisesta näkökulmasta ja yleisön kysynnän kannalta, sanoo Zeland.

– En kuulu niihin johtajiin, jotka tulevat ja tappavat. Jos ihminen tekee työtään, ei irtisanomiselle ole syytä, hän lisää.

– Minulle ei ole mitään uutta sen kummemmin kansallisessa politiikassa tai luovassa toiminnassa kuin teatterin sisäisissä ongelmisakaan, hän korostaa.

Kansallisen teatterin ja Luovapaja-teatterin vastarinta on Zelandista puhtaasti arkitason työkyseymys eikä teattereiden yhdistämiseen johtava pakote.

Osastollamme karjalaisia vieraita ja kirjailijoita, jotka signeeraavat teoksiaan. Myymme karjalankielistä kirjallisuutta, mm. viena, livvi, ... Karjalan historiaa, karjalaista kulttuuria, elämäkertoja, romaaneja ja tarinoita, matkaoppaita, karttoja, runoja, näytelmiä, lauluja, CD:itä, DVD:itä.

KARJALAN SIVISTYSSEURA ry
- Kieltä ja kulttuuria vuodesta 1906 -

Karjalan Heimio

Haluatko kertoa
muille jotakin
karjalaisuudesta?

Kirjoita juttu Karjalan Heimioon!

Vuoden viimeiseen Karjalan Heimoon tarkoitettun aineiston on oltava päätoimittajalla viimeistään lauantaina 13. marraskuuta. Hyvää syksyä!

paatoimittaja@karjalanheimio.fi

• PUHEENJOHTAJAN PALSTA

Kari Kempainen

Kirjat tarjoavat antoisia lukuhetkiä

Sanotaan, että vaikka kirja kilpailee lukijoiden huomiosta muiden vapaa-ajanviettopöytäkirjojen kanssa, ei lukuinto näytä edelleenkään laantuvan.

Suomi lukee -tutkimuksen mukaan yli 75 prosenttia suomalaisista ostaa vähintään yhden kirjan vuodessa. Yli kymmenen kirjaa vuodessa ostavien määrä kasvaa koko ajan ja niiden, jota eivät osta kirjoja lainkaan, laskee.

Kirjamyynnin ja lukemisen ehdoton sesonkiaika on juuri alkanut, ja sitä kestää vuoden loppuun saakka. Toki lukeminen jatkuu senkin jälkeen, mutta myynti laskee, noustakseen sitten taas kohti seuraavaa sesonkia. Kirjojen lukemisen suosiota ei myöskään uhkaa mikään. Kirjojen kiehtoviin tarinoihin uppoudutaan syyspimeän koittaessa - lukulampun valoon hakeutuen ja lämpimään huopaan kietoutuen, vain mielikuvitus rajana - ja nautitaan.

Kirja tarjoaa myös hitaudessaan tervetullutta vastapainoa jatkuvasti kiihtyvälle ja stressaavalle ajallemme.

Helsingin kirjamesut

Maamme eräs suurimmista kulttuuritapahtumista, Helsingin kirjamesut, järjestetään 28.-31. lokakuuta Messukeskuksessa, nyt 10. kerran. Karjalan Sivistysseura osallistuu tähän tapahtumaan yhdessä Karjalan Kielen Seuran kanssa, omalla osastolla 6d1.

Osastollamme on karjalaisia vieraita, jotka esiintyvät karjalan kielellä. Lisäksi kirjailijat signeeraavat myynnissä olevia teoksiaan. Osastollamme myymme karjalankielistä kirjallisuutta, historiaa, kulttuuria, elämäkertoja, romaaneja, tarinoita ja äänitteitä. Vastaavanlaista runsasta valikoimasta ei ole missään muulla tarjolla. Vaikka kirjamesut on kaupallinen tapahtuma, niin toki voitte tulla osastollemme ilman ostoaikeita: kuunte-

lemaan, katsomaan, tutustumaan, osallistumaan kilpailuun sekä keskustelemaan, kuinka karjalan kieli ja kulttuuri kehittyvät.

Nähdään kirjamesuilla, tervetuloa!

Lukemista itsellesi tai lahjaksi läheisillesi

Jos et pääse Helsingin kirjamesuille, olemme keränneet tähän lehteemme "nojatuloishoppailijoille" kattavan valikoimastauksen seuramme myynnissä olevista kirjoista ja äänitteistä. Kätevimmin tilaaminen käy nettisivujemme kautta osoitteessa www.karjalansivistysseura.fi. Toisaalla tässä lehdessä on seuramme nettisivuilla surffaamisen pikaohjeistus kirja- ja äänitevalikoimaamme.

On syytä muistuttaa, että juuri nyt valikoimamme on runsaimmillaan eli kannattaa kiirehtiä ja varmistaa suosikkikirjojen ja äänitteiden saaminen.

Voit lahjoittamalla auttaa lasta oppimaan

Mauri Kunnaksen suosittu Koirien Kalevala -kirja ilmestyy joulumarkkinoille karjalankielisenä versiona vienaksi käännettynä. Voit tehdä kirjamesuilla ja nettisivujemme kautta kirjalahjoituksen ennakkotilauksia, jotka seuramme toimittaa eteenpäin osoittamaasi kohteeseen. Esimerkiksi viisi kirjaa kielipesälle maksaa 75 euroa tai 10 kirjaa koko koululuokalle 150 euroa. Myymme kirjaa myös yksittäin 15 euroa / kpl + postituskulut.

Lahjoita lapselle mahdollisuus oppia tai osta lapsellesi, lastenlapsillesi, ja samalla voit oppia itsekin.

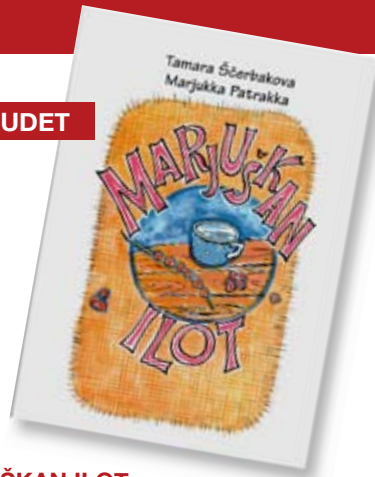
Nautitaan kirjojen tarjoamista lukuhetkestä - ja opastumma karjalaksi!

KARI KEMPPINEN
puheenjohtaja

Lahjaksi tai itselle antoisia lukuhetkiä

Nyt on aika hankkia lukemista! Uudistunut kirjallisuuslista esittelee Karjalan Sivistysseuran toimistossa myytävänä olevaa kirjallisuutta ja äänitteitä. Ole hyvä ja valitse.

UUTUDET

MARJUŠKAN ILOT

Tamara Ščerbakovan ja Marjukka Patrakan uutuusteos. Tarinoita lapsille ja aikuisille. Tarinat livvinkielellä ja suomenkielellä. Sid. 124 sivua. 2010. **12 €**

IINA JA ÄMMÖ

Outi Juurikaisen kirjoittama kirja muistoista ja Vienan Karjalasta lapsille ja varhaisnuorille. Kertomus lapsen ja hänen isoisoäitinsä välisestä suhteesta, perheen vienalaisesta taustasta ja perinteen voimasta. Kirjassa on myös tieto-osuuksia Vienan Karjalan historiasta, kulttuurista ja ruokatavoista sekä näytteitä Vienassa puhuttavasta karjalan kielestä. Tiia Vajanto on tehnyt kirjan herkän kuvituksen. Nid. 71 sivua. 2010. **12 €**

RAJASEUDUN TARINOITA

Unto Martikaisen uutuusteos avaa näkymiä Pohjois-Karjalan seutujen menneisyyteen ja kulttuurihistoriaan. Sid. 160 sivua, n. 50 valokuvaa. 2010. **30 €**

KAUPANKÄYNTIÄ JA JOENSUUN TORITUNNELMAA

Unto Martikaisen uutuusteos joensuulaisen kaupankäynnin historiasta. Sid. 280 sivua, n. 100 valokuvaa. 2010. **36 €**

Karjalan kieltä

ABC-KIRD' lyydin aapinen ilmestyi muutama vuosi sitten. Mielenkiintoinen teos murteiden harrastajalle. Runsas kuvitus, 156 sivua. **12 €**

ABUNIEKKA

Kosti Pamilon 18-sivuinen varsinais-karjalan kielen sanasto. **8 €**

ELOSTU PAGINAN VÄLIS

Filosofian tohtori Raija Pyölin mainiossa livvinkielisessä lukukirjassa Aunuksen eläjät kertovat itse elämänvaiheistaan. Sopii tutkijoille, karjalaisuuden harrastajille ja opintopiireille. **9 €**

KARJALAN KIELEN SANAKIRJA

Mahtava perusteos karjalan kielestä. Perustuu satoihin tuhansiin muistiinpanoihin, joita on koottu 1800-luvulta lähtien. Teos sopii esimerkiksi arvokkaaksi merkkipäivälahjaksi. Osat I–VI nid. **45 €/osa.**

KARJAL-SUOMI-KARJAL SANAKNIIGU

Martti Penttosen 14 000 sanua livvispäi suomeh, 12 000 sanua suomespäi livvih. **25 €**

OPASTUMMO KARJALAKSE

Aaro Mensosen ja Ludmila Markianovan vuonna 2006 julkaisema ensimmäinen aikuisille tarkoitettu karjalan kielen oppi-kirja Suomessa. **20 €**

Karjalan historiaa

HELMI SUOMEN MAAKUNTIEN JOUKOSSA

Suomalainen Itä-Karjala 1941–1944. FT Osmo Hyytiän perusteellinen tutkimus antaa ensimmäistä kertaa monipuolisen ja kaunistelemattoman kuvan Itä-Karjalasta suomalaisvallan vuosina 1941–1944. 383 sivua. **30 €**

HEIMOSOTIEN HISTORIA

Filosofian tohtori Jussi Niinistön teos on ajantasaiseen tutkimustietoon perustuva esitys taisteluista Itä-Karjalassa, Petsamossa ja Virossa vv. 1918–22. Runsas kuvitus, karttoja, 307 sivua. **27 €**

ITÄ-KARJALAN VAPAUDENTIE

Karjalan ulkomaisen valtuuskunnan kirjassa mainitaan toista sataa Itä-Karjalan kunnallisiin luottamustoimiin osallistunutta henkilöä. Siitä on apua sukujuurien tutkijoille ja Karjalan asioista kiinnostuneille. **8 €**

KARJALAN VARTIA

Näköispainos Karjalan Vartia -lehdestä, joka ilmestyi vv. 1919–21 Uhtualla-Suomussalmella. Karjalan miehet kirjoittavat omasta asiastaan. **20 €**

KARJALAN OIKEUS

Karjalan Keskushallituksen julkaisu vuodelta 1921. Kirjassa kerrotaan Karjalan historiallinen tausta ja poliittinen kehitys vuoteen 1921 saakka. Liitteenä V. Keynään laatima ja sovittama kansallisuuskartta ja kymmenet kirjelmät Itä-Karjalan säilyttämisestä karjalaisilla. **11 €**

KARJALAISTA RAKENNUSTAITOJA

Samuli Paulaharjun laaja kansa-tieteellinen käsikirjoitus karjalaisesta rakennustaidosta. Runsas Paulaharjun kuvitus, 272 sivua. **TARJOUSHINTAAN 30 €**

KISKOT VIEVÄT KARJALAAN – Rautatiemuistoja laulumailta

Unto Martikaisen teos esittää Karjalan rautateiden rakentamisvaiheet aika-järjestyksessä, pois lukien vallattujen alueiden ratojen historia, jota on esillä monissa sotahistorioissa. **29 €**

LIIKKEELLÄ LEIVÄN TÄHDEN

Tapio Hämsen väitöskirja on selvitys Raja-Karjalan väestöstä, sen toimeentulosta ja itärajan merkityksestä. Tutkimusjakso käsittää vuodet 1880–1940. Runsas kuvitus, uutta arkistotietoa, 562 sivua. **17 €**

VISKOI KUIN LUOJA KERJÄLÄISTÄ

Pekka Nevalaisen tutkimus Venäjän pakolaisista Suomessa vv. 1917–1939. 400 sivua, runsaasti valokuvia. **23 €**

MUISTELMIA MATKALTA VENÄJÄN KARJALASSA KESÄLLÄ 1879

Oululaista lehtimiestä ja tutkijusretkeilijää A.V. Ervastia on pidetty Karjalan kysymyksen herättäjänä. Ervastian käänteentekevä kuvaus kesällä 1878 tehdystä Karjalan retkestä ilmestyi 1881. Pitkään hankalasti tavoitettavissa ollut aatehistoriamme merkiteos on ilmestynyt Pekka Laaksosen laatumina tuorein esipuhein uutena laitoksena. **TARJOSHINTAAN 20 €**

VIENAN KARJALAN LIITOSTA KARJALAN SIVISTYSSEURAAAN VV. 1906–1922

Apulaisprofessori Raimo Rannan syväluotaus Karjalan Sivistysseuran alkuperästä. Kuvitettu, henkilö-hakemisto, 229 sivua. **20 €**

SUVULTA SUVULLE II

Sakari Vuoriston kirjoittama Wienin Karjalaisten Liiton/ Karjalan Sivistysseuran historia 1906–1996. 242 sivua. **17 €**

KARJALAIS-SUOMALAINEN NEUVOSTOTASAVALTA

Osmo Hyytiän perusteellinen tutkimus KSNT:n vaiheista vv. 1940–1956. Runsaasti uutta tietoa. **23 €**

AUNUKSEN REPOLA

Heikki Tarman toimittama Repolan historia alkaa esihistoriasta ja jatkuu nykypäiviin asti. Kirjoittajat ovat alansa asiantuntijoita rajan molemmilta puolilta. 334 sivua, kuvia taulukoita ja kartta. **44 €**

NEUVOSTO-KARJALAN TAISTELU ITSEHALLINNOSTA

Aleksanteri-instituutin tutkimuspäällikkö Markku Kangaspuron tutkimus on ensimmäinen laajalti venäläiseen arkistointiin tukeutuva Neuvosto-Karjalaa 1920–1930-luvulla käsittelevä teos. 402 sivua, kuvitettu. **23 €**

KARJALAN KANSAA VALISTAMASSA

Karjalan Sivistysseuran 100-vuotisjuhla- ja kirjasto, jossa Pekka Nevalainen hahmottaa ensimmäistä kokonaisuutta kouluttamisesta, jonka suomalaiset kohdistivat Itä-Karjalan väestöön. **29 €**

ITÄ-JA RAJAKARJALAISOPETTAJIA SUOMESSA JATKOSODAN AIKANA, SUOMALAINEN KANSAKOULU ITÄ-KARJALASSA 1941–44 JA VALKOISET SIVUT ELI SUOMALAINEN OPPIKOULU ITÄ-KARJALASSA

Kouluneuvos Martti Hölsän kirjasarja, kolme kirjaa, pakettihinta **15 €**

ON UUDEN HUOMISEN SAAVA

Martti Hölsän väitöskirja suomalaisesta kansakoulusta Itä-Karjalan sotilashallinnon kasvatusavoitteiden toteuttajana miehityksen ajan aunuksissa kylässä vv. 1941–1944. **15 €**

POHJOIS-VIENAN PORONHOITO

J. Juhani Korttesalmen teos kertoo poronhoidon alueen historiaa vuoteen 1922. **37 €**

SUOMALAISINA ITÄ-KARJALASSA

Gunnar Rosén. Sotilashallinnon ja Suomen Punaisen ristin yhteis-toiminnasta 1941–44. 274 sivua. **13 €**

SVEA JA MUITA POHJOIS-VIENAN HÖYRYLAIVOJA

Jussi Kivisen teos vesiliikenne-historiasta. **20 €**

TUPEN-KOLAHUTTAJIEN MAILLA – Vuokkiniemi esihistoriasta toiseen maailmansotaan

Kai Paajasteen toimittama laaja kokoelma eri alojen asiantuntijoiden kirjoituksia Vuokkiniemestä, 470 sivua. **TARJOSHINTAAN 25 €**

OS.H. eli SISSIP 5

S. Pernun teos vapaaehtoispataljoonasta talvisodan taisteluissa. 214 sivua. **13 €**

VENÄJÄN KARJALA JA MUURMANNI 1914–1922

Mirko Harjulan "Heimosotien pikku-jätkäiläinen". Laajassa liiteosassa mm. henkilöiden historioita sekä järjestö- ja henkilöluetteloita. 410 sivua. **27 €**

KAIRASTA KAUPPAKESKUKKUSEEN

Rinteen kauppiassuvun historia Kalevi Leppäsen 2009 kirjoittama Afanasjeff-Rinteen kauppiassuvun historia on tarina Lapin väreissä. Se kertoo Rinteen suvun värikkästä historiasta ja myös Kemijoki-varren ihmisten elinkeinoista ja elämäntavasta. Kirjassa on runsas kuvitus. 295 s. **25 €**

VIENAN KARJALAN ETNISEN KOOSTUMUKSEN MUUTOKSET 1600-1800-LUVULLA

Matti Pöllän väitöskirja tuo aivan uutta tietoa kysymykseen Vienan asutuksen iästä ja alkuperästä. Teoksessa 353 sivua, runsaasti karttoja sekä taulukoita. **20 €**

UNELMA UUDESTA KARJALASTA

Neuvosto-Karjala valokuvissa 1920- ja 1930-luvulla. Pekka Hakamiehen ja Olga Fismanin teos. 116 sivua, 70 valokuvaa. Valokuvat Venäjän Etnofrafisen Museon runsaasta kokoelmasta. Teksti suomeksi ja venäjäksi. **15 €**

Elämäkertoja

ALEKSEI MITRO

Pertti Leheksen tutkimus kauppaneuvos Aleksei Mitrosta, Wienin Karjalaisten Liiton ensimmäisestä ja pitkäaikaisesta puheenjohtajasta. Kirjassa myös laukku-kaupan historiaa. **8 €**

ARKKIPIISPA LEO, KUTSUMUS JA TAHTO

Karjalan ja koko Suomen arkkipiispan elämäkerta. Maija Hurri vie lukijan lämmenhengittäessä kirjassaan lähelle arvostettua hengenmiestä, niin tämän työn kuin yksityisemmänkin pariin. **30 €**

BOBI SIVÉN. KARJALAN PUOLESTA

Jussi Niinistön teos suomalaisesta heimoaktivistista ja marttyyrin. **15 €**

IIVO MARTTINEN

Vuokkiniemen kansanperinteen suurkerääjä Iivo Marttinoff-Marttisen elämäkerran on kirjoittanut tyttärenpoika Sakari Vuoristo. Paljon kuvia. **11 €**

LAUKKURIN TYTTÄRENTYTÄR MUISTELEE

Aino Tervasojan teos kertoo suvun tarinaa. 74 sivua ja kuvia. **7 €**

Karjalaista kulttuuria

HALPA HINTA, PITKÄ MITTA

Kokonaisesitys Vienan ja aunuksenkarjalaisten Suomessa harjoittamasta laukku-kaupasta. Teos pohjautuu fil. lis. Maija

Keynään jo ennen sotia aloittamiin sumtsankantajien haastatteluihin sekä hänen lisensiaattityöhönsä. Runsa kuvitus. **TARJOSHINTA 8 €**

KALEVALA-LIPAS

Pertti Antosen ja Matti Kuusen toimittama teos antaa vastauksen mitä moninaisimpiin kansalliseepostamme koskeviin kysymyksiin. Se avaa yllättäviä näkökulmia aiheeseen, jonka jo luulimme tuntevamme. 336 s, runsas, osin värillinen kuvitus. **TARJOSHINTA 15 €**

HÄIDENVIETTO KARJALAN RUNOMAILLA

Elokuvararvinaisuus vuodelta 1921. Dokumentti karjalaisista häänenoista. DVD. **25 €**

ITKUJA Karjalasta, Inkeristä, Suomesta. CD. 25 €

A.O. VÄISÄNEN JA MIITRELÄN ILJA, vienankarjalaisten joikujen piirteitä Muusikko Maari Kallberg on tutkinut vienankarjalaista joikua vuodesta 1994. Sisältää nuotteja ja CD:n. **15 €**

KARJALAISESSA RUOKAPÖYDÄSSÄ

Hannu Lappalaisen ja Vesa Kurosen kirjanen toimii oppaana monimuotoiseen karjalaiseen ruokaperinteeseen. 28 sivua. **7 €**

KARJALAINEN KEITTOKIRJA

Pirkko Sallinen-Gimblen kirjoittama monipuolinen keittokirja nyt viidennestä korjatuna ja täydennettynä painoksena. Kirjassa esitellään tuttuja karjalaisten ruokien ja paikallisten erikoisuuksien lisäksi myös karjalaista kulttuuria, tapoja ja juhlia. Sid. 344 sivua, paljon kuvia. **27 €**

KARJALAN KUVA

Professori Hannes Sihvon väitöskirja (1973) karelianismista, sen synnystä ja kehitysvaiheista Tarton rauhaan saakka. Nyt odotettuna uutena painoksena. 513 sivua. **TARJOUCHINTA 15 €**

MARJATAN MARJAMAILLA

Helsingin yliopiston metsäylioppilaiden kymmenpäiväinen opintoretki Vienan Karjalassa ja Solovetskissa tuotti mielenkiintoisen kirjan. **13 €**

SUISTAMOLAISIA SANANPARSIA

Aleksanteri Sarala ja Helmi Virtaranta koonneet. **6 €**

UUZI SANA, Jevangeliit

Uusi testamentti karjalaksi Arkkipiispa Leon lukemana. Äänikirjassa on 11 CD-levyä. **29 €**

VIENAN RUNOKYLÄT

Markku Niemisen kulttuuriopas. 175 sivua. **22 €**

KALEVALA

28 €

Romaaneja ja tarinoita

ETSIN KULTAISTA KUURNAA

Pekka Pertun kertomuksia Karjalan luonnosta. Toimittaneet Unelma Konkka ja Arvi Perttu. 175 sivua. **7 €**

KUN TIKKA TAKOI

Ensimmäinen heimoromaani yli puoleen vuosisataan. Elävä ja paikoin traaginen kuvaus pakolaisperheen elämästä rajaseudulla sodan varjossa. Veikko Huotarisen romaani puhuttelee lukijaa monin tavoin. **18 €**

LADAA OSTAMASSA

Veikko Huotarisen tarinakokoelma. **20 €**

MARIA RENFORSIN TOTUUS

Eeva-Kaarina Arosen romaani on fantasiaa ja tunnetta sekä onnistuneella tavalla paljon muuta: kulttuurihistoriaa, taloushistoriaa ja tarkkaa kansatieteellistä tapainkuvausta. **24 €**

MIEKAN TARU

Akonlahtelaisen Vilho Jyrinojan vuonna 1934 julkaistun romaanin uusintapainos. **11 €**

PAKOON "Starina"

Aino Untamala koonnut äitinsä Maria Untamalan muistoista. Ne kertovat tunnelmista, joissa Itä-Karjalan pakolaiset joutuivat jättämään kotinsatavella 1921–1922. 72 sivua, kuvia. **20 €**

OPIN SAUNA AUTUAS AINA

Veikko Huotarisen teos sisältää yhdeksän kertomusta työlleen omistautuneen opettajan Aleks Huovisen seminaariajalta, työuralta ja elämän turuilta. **24 €**

RUADO

Karjalan Kielen Seura on julkaissut karjalaisen kirjoituskilpailun parhaat kirjoitukset kirjana. **10 €**

PRUAZNIIEKKU, karjalazet mustellah Karjalan Kielen Seuran kirjoituskilpailun satoa pruazniekkateemasta. 102 sivua. **10 €**

VÄINÄMÖISEN VENEHEN JÄLKI

Pekka Pertun mestarillinen kotiseudun ja luonnon kuvaus. Kirjailijan pääteos. 222 sivua. **8 €**

YHESSÄ YLETTIH

Lauri Kuntijärven vienankielinen romaani. 189 sivua. **15 €**

ÄITISEMME VUOKKINIEMI

Toimittaja, runoilija Maija Myllykanan kertomus yhdestä ja samalla sadasta vuodesta, matka matriarkkojen maahan. Persoonallinen matkakirja ja kylädokumentatio. Kirjassa on 300 sivua ja 166 valokuvaa pääosin vuokkiniemiläisten kotialbumeista. **35 €**

Runoja, näytelmiä, lauluja

ANUSRANDAINE

Nikolai Dubalovin pajokogomus. 191 sivua. **7 €**

ENNE RASTAVUA

Runoja ja tarinoita livviksi. Tamara Scerbakova. **6 €**

HEIJASTUKSIA

Katri Korvelan alias Unelma Konkkan runoja vuosilta 1966–1999. **4 €**

KIVENÄ KOSKESSA

Karjalan kirjallisuuden klassikot -sarjan toinen teos sisältää kansankirjailija Jaakko Rugojevin valitut runot. **10 €**

OMIL PORDAHIL

Armas Misinin ja Aleksandr Volkovin runoja ja kertomuksia karjalan kielellä. **5 €**

PIENI DESOILU

Aleksandr Volkovin runoja. 80 sivua. **3 €**

VALGEI KOIVIKKO

Zinaida Dubininan runoja livvin kielellä. 77 sivua. **3 €**

VEREZ TULLEI

Vauktan vesin runosana. Kokoelma vepsäläisten runoilijoiden vepsänkielisiä runoja. 110 sivua. **5 €**

VENAN RUNOT

Volkov: runoja livvin kielellä. 80 sivua. **2 €**

ELOKSEN DOROGAT

Vasili Ivanovan alias Vas'a Veikin valitut runot. **5 €**

E:L.O.S.

Santtu Karhu & Talvisovat. DVD. **20 €**

KOTISEUDUN KUTSU

Kesseli-orkesterin DVD. Kotiseutulauluja mm. Pudasjärveltä, Vuokkiniemestä, Jyskjärvestä ja Luusalmesta. **20 €**

Matkalle

AUTOILIJAN TIEKARTTA KARJALA

Ensimmäinen luotettava tiekartta rajantakaisesta Karjalasta. Sisältää paljon matkailijalle hyödyllistä tietoa. Toimittanut Karttakeskus Oy. **15 €**

KARJALAN SIVISTYSSEURA ry,
Luotsikatu 9 D, 00160 Helsinki
Tee kirjatilaukset: www.karjalansivistysseura.fi
tai sähköpostitse: [toimisto\(at\)karjalansivistysseura.fi](mailto:toimisto(at)karjalansivistysseura.fi)
tai puhelimitse: (09) 171414, toimisto on avoinna tiistaina ja torstaina klo 10–15

HUOM. Postimaksu ei sisälly hintoihin.
Oikeus muutoksiin pidätetään.